

Iz muzejskega dela

UDK 060.016(497.5)»2018«

1.04 Strokovni članek

Prejeto: 26. 9. 2019

Slovenski šolski muzej v letu 2018 The Slovenian School Museum in 2018

Izvleček

Po potrjenem letnem delovnem in finančnem načrtu, z ozirom na poslanstvo in glede na dolgoročne cilje, je bilo delovanje muzeja prvenstveno usmerjeno v izvajanje zastavljenih glavnih letnih ciljev, ki se stekajo v postavitvi stalne razstave kot najpomembnejšem projektu muzeja zadnjih več let. Postavitev stalne razstave je v vseh pogledih najzahtevnejša naloga, ki muzeju odpira nove perspektive razvoja. Navkljub intenzivnim gradbenim in drugim delom pri pripravi prostora za umestitev stalne razstave in omejenemu dostopu v muzeju v drugi polovici leta je bil pedagoško-andragoški program izpeljan v celoti, s tem pa je bila hkrati ohranjena visoka raven obiska. Posebne letne naloge so bile opravljene v sklopu projektov: Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike, Muzejska pedagogika in Razvojno raziskovalno delo – strokovne podlage razvoja šolstva pri Uradu za kakovost in razvoj v izobraževanju.

Abstract

After the approval of the annual work and financial plan, bearing in mind its mission and long-term goals, the museum's activities were primarily directed at the implementation of the main annual goals, which all converge in the setting up of the permanent exhibition as the museum's most important project over the last few years. The permanent exhibition is in every respect the most demanding task, which is opening up new development opportunities for the museum. In spite of the building and other work involved in preparing the space for the permanent exhibition and the limited access to the museum in the second half of the year, the pedagogical-andragogical programme was completely fulfilled and the high level of visitors maintained. Special annual tasks were carried out within projects: the Documentation Centre for the History of Schooling and Pedagogy, Museum Pedagogy and Developmental Research Work – the professional foundations for the development of schooling at the EducationDevelopment and Quality Office.

Ključne besede: muzej, šolstvo, letno poročilo, statistika, stare učne ure

Key words: museum, schooling, annual report, statistics, old school lessons

Uvod

Z letnim delovnim načrtom, ki ga je svet muzeja sprejel na seji 19. marca 2018, so bile potrjene glavne naloge muzeja za leto 2018, ki v prvi vrsti obsegajo projekt Postavitve nove stalne razstave in opravljanje javne službe, posebej pa tudi druge projekte, ki jih muzej izvaja, glede na svoje poslanstvo, na predhodne dogovore in na razpoložljiva sredstva.

Med posebnimi projekti je bolj vidno izdajanje strokovno-znanstvene revije Šolska kronika, promocijske brošure o pedagoško-andragoških programih muzeja in tradicionalnega koledarja muzeja. Izpeljava obsežnega pedagoško-andragoškega programa je vezana na promocijo muzejskih dejavnosti in zagotavljanje visoke ravni obiska, digitalizacija muzejskih predmetov in gradiva o šolski preteklosti pa na povečanje dostopnosti muzejskih vsebin za obiskovalce.

Zasedba delovnih mest, delo zunanjih sodelavcev ter pogodbeno sodelovanje s servisi za opravljanje potrebnih storitev za delovanje muzeja so glede na predhodno leto nespremenjeni. Spremenila se je sistemizacija delovnega mesta informator/organizator, ki je bilo preoblikovano v novo delovno mesto poslovni sekretar. Samostojna bibliotekarka Polona Koželj je bila od začetka leta do sredine septembra na podaljšanem porodniškem dopustu. Med njeno odsotnostjo jo je do 10. maja 2018 nadomeščal bibliotekar Miha Mali, ki je ob redni knjižnični dejavnosti v muzejski knjižnici po potrebi opravljal tudi druge muzejske naloge. Več sprememb je bilo, podobno kot prejšnja leta, med zunanjimi sodelavci na muzejski sprejemnici, med vodiči in med izvajalci starih učnih ur, ki v obliki študentskega dela in v drugih oblikah prekarnega dela sodelujejo pri pedagoško-andragoški dejavnosti muzeja. Brez zunanjih sodelavcev muzej namreč gotovo ne bi mogel izpeljati tako obsežnega pedagoško-andragoškega programa.

Za vse redno zaposlene, zunanje sodelavce in še posebej za nove muzejske vodiče in voditelje starih učnih ur je muzej 15. januarja 2018 v svojih prostorih pripravil tečaj in izpit iz varstva pri delu, ki ga je izvedlo podjetje VARNOST 4. Redna delovna srečanja vseh zaposlenih so potekala ob ponedeljkih v muzejski čitalnici. Obravnavane so bile tekoče zadeve delovanja muzeja in naloge iz letnega delovnega načrta. Posebej so bili sklicani sestanki zaposlenih v zvezi s pripravo vsebine stalne razstave, sestanki za koordinacijo kustosov z arhitekti in sestanki z oblikovalci. Po začetku gradbenih del pri pripravi prostora za umestitev stalne razstave je bil dostop v čitalnico od konca avgusta do konca leta onemogočen, koordinacija priprave razstave pa je zato potekala z osebnimi stiki in po sodobnih medijih. Od oktobra do konca leta so bili v muzeju ob ponedeljkih redni sestanki predstavnikov investitorja, izvajalca, arhitekturnega biroja, nadzora in Zavoda za varstvo kulturne dediščine (ZVKD) z ogledi opravljenih del na licu mesta.

Za gradbena, strojna in elektrotehniška dela pri pripravi prostora za umestitev stalne razstave je bil izveden javni razpis. Pred podpisom pogodbe z izbranim ponudnikom obnovitvenih del Specter Kranj d.o.o. je bil julija in avgusta iz spodnjega hodnika odstranjen starejši del stalne razstave, iz razstavne sobe in avle pa dve občasni razstavi. Obenem je potekala selitev muzejskih predmetov in gradiva iz kabineta kustosinje fototeke in iz depoja arhivske zbirke v knjižnično depo v matični stavbi in v muzejski depo v Zavodu RS za blagovne rezerve v Zalogu. V sobi št. 13 je bil izdelan dodaten kabinet za zaposlene.

Delo redno zaposlenih je potekalo v znamenju priprave nove stalne razstave in usklajevanja gradiv ter besedil z oblikovalko/ilustratorico razstave in z arhitekti pri umestitvi razstave v prostor. Začetek gradbenih del se je zaradi zahtevnih kulturnovarstvenih pogojev, ki jih je na spomeniku državnega pomena postavil ZVKD, nekoliko zavlekel, sam projekt pa zaradi dodatnih in nepredvidenih del podražil. Navkljub težavam in zlasti omejitvam ob gradnji je pedagoška dejavnost potekala brez prekinitve v sicer nekoliko skrajšanem obsegu. V celoti so bili izpeljani drugi projekti iz LDN. Med najbolj intenzivnimi gradbenimi deli so zaradi ovirane prehodnosti muzejskih prostorov in nedostopnosti gradiva v muzejski knjižnici kustosi del delovnih obveznosti opravili tudi od doma.

Izpolnjevanje glavnih letnih ciljev

Postavitev nove stalne razstave

Projekt Postavitev nove stalne razstave je sestavljen iz več različnih sklopov del in nalog, pri katerih je poleg avtorjev razstavne vsebine sodelovalo tudi več drugih subjektov. Projekt se v osnovi deli na obnovitvena gradbena dela (priprava prostora), muzejsko-oblikovna dela (postavitev razstavnih elementov) in na pripravo razstavne vsebine. V prva dva sklopa so bili vključeni zunanji izvajalci. Potekala sta vzporedno s pripravo vsebine, za katero so bili odgovorni zaposleni strokovni delavci muzeja (kustosi). Izvajanje prvih dveh sklopov je bilo povezano z delom zaposlenih v upravnem delu muzeja, od katerih sta tako direktor kot tudi strokovni sodelavec pripravljala razstavne vsebine za izbrana obdobja šolske preteklosti. Čeprav je bilo za gradbena, strojna in elektrotehniška dela treba dvakrat ponoviti javni razpis, so bila navedena dela do konca leta v celoti izvedena. Na drugi strani je bila do konca leta pripravljena polovica razstavnih vsebin in polovica muzejsko-oblikovalskih del. Za zaposlene strokovne delavce je bila temeljna naloga priprava vsebin (besedila, slikovne predloge, avdio in video zapisi, muzejski predmeti in replike muzejskih predmetov), ki so med kustosi razdeljene po izbranih obdobjih šolske zgodovine. Delo kustosov pri pripravi vsebin se je začelo leta 2017 in se je po izbranih obdobjih v letu 2018 nadaljevalo. Na hitrost priprave razstavnih vsebin sta vplivala tako osebna zavzetost posameznega kustosa kot tudi njegovo doseganje poznavanje šolske preteklosti iz obravnavanih obdobjih. Priprava razstavnih vsebin je poleg proučevanja obravnavanih vsebin zajemala lektoriranje besedil, njihove prevode v angleški jezik in sodelovanje s strokovnjaki iz posameznih muzejskih področij. Na številnih sestankih so bila rešena temeljna vprašanja in postavljeni vsebinski postulati stalne razstave. Ker je delo skupinsko, je bilo potrebnih več dodatnih pogovorov in usklajevanj. Do konca leta so bila vsebinsko obdelana starejša obdobja šolske preteklosti, precej manj pa tudi mlajša obdobja. Oblikovne elemente vsebinsko usklajenih obdobjih je pripravila oblikovalka in ilustratorica Irena Gubanc. Usklajevanja so bila potrebna med kustosi kot pripravljalci vsebine pod vodstvom mag. Marjetke Balkovec Debevec, arhitekti iz arhitekturnega biroja Svet Vmes, ki so pripravili načrt za gradbena, strojna, elektrotehniška, IKT in mizarska dela, in oblikovalko ter ilustratorico Ireno Gubanc.

Projekt Postavitve nove stalne razstave je bil 16. februarja 2018 na seji sveta muzeja predstavljen tudi članom sveta in predstavnikom MIZŠ. Poleg vodstva muzeja so pri predstavitvi sodelovali predstavniki arhitekturnega biroja Svet Vmes in oblikovalka/ilustratorica Irena Gubanc. Po izdelanem načrtu izvedbe projekta PZI so bila poleg obsežnih gradbenih, strojnih in elektrotehniških delih potrebna tudi restavratorska dela na stavbnem pohištvi. Pri izvedbi javnega razpisa Izvedba GOI del za potrebe postavitve stalne razstave sta poleg uprave muzeja sodelovala arhitekturni biro Svet Vmes in izvedenec za javne razpise, odvetnik Anže Godec. Objavljen je bil na e-portalu javnih naročil in dvakrat ni bil uspešen, ker ni bilo prijav. Glavni razlog so bili strogi kulturnovarstveni pogoji, ki jih je za predvideni poseg v muzejski stavbi s statusom spomenika državnega pomena postavil ZVKD, poleg tega pa tudi relativno nizka cena in razmere na gradbenem trgu. Po tretjem razpisu, ki je bil na e-portalu objavljen v juniju, je izbrani gradbenec dokončno predložil vso zahtevano dokumentacijo in dokazila. Po uskladitvi in potrditvi izkazov pri ZVKD in po izboru nadzornika del je bila 6. avgusta 2018 z izvajalcem Spekter d.o.o. Kranj podpisana pogodba o izvedbi GOI-del za potrebe postavitve stalne razstave. S pogodbo je izvajalec muzeju zagotavljal, da bodo vsa gradbena dela v projektu končana do konca leta. Stroški projekta so se zaradi ostrih kulturnovarstvenih pogojev ZVKD, dodatnih del, ki jih je ZVKD zahteval poleg prvotno načrtovanih, nepredvidenih dodatnih del, povišanja

posameznih stroškov in predvsem višje cene javnega razpisa povečali. Vodstvo muzeja je zato pripravilo novelacijo finančnega načrta in njegovo razširitev na leto 2019 in 2020. Predlog novega finančnega načrta z obrazložitvami v novem Načrtu razvojnih programov je bil julija predan finančni službi MIZŠ.

Prizadevanje vodstva muzeja je bilo vseskozi usmerjeno v postavitve stalne razstave v skladu s sodobnimi muzeološkimi in pedagoško-andragoškimi načeli. Ker je pri pravi prostora in izdelavi razstave sodelovalo več specializiranih skupin za posamezna področja, je bila med njimi zelo pomembna koordinacija. Med obsežnimi jesenskimi gradbenimi, strojnimi in elektrotehničskimi deli so se nadaljevali sestanki in delovna srečanja pri izbiri in oblikovanju razstavnih vsebin. Novembra je potekalo usklajevanje in poenotenje šolskih shem za posamezna izbrana obdobja: protestantizma, jezuitskega šolstva, razsvetljenega absolutizma, obdobji 1869–1918 in 1945–1991. Decembra je bil drugi krog vsebinskih predstavitev za izbrana mlajša obdobja šolske zgodovine: Anton Arko (obdobje med vojnama in obdobje med okupacijo), Branko Šuštar (obdobje med letoma 1848 in 1918), Mateja Ribarič (obdobje med letoma 1945 in 1991) in Stane Okoliš (predmarčno šolstvo 1813–1848). Oktobra in novembra 2018 je bil izdelan seznam muzejskih predmetov za stalno razstavo za starejša obdobja šolske preteklosti, ki jih hranijo drugi muzeji. Za izdelavo replik je bil sklenjen dogovor z Narodnim muzejem Slovenije. Del izbranih besedil je bil predan v lektoriranje in v prevod v angleščino. Kustosi in bibliotekarka so za stalno razstavo celo leto zbirali iskane muzejske predmete in fotografsko, dokumentarno in drugo razstavno gradivo za obravnavana obdobja, proučevali zbrano literaturo in vire iz šolske zgodovine ter pripravljali razstavna besedila.

Ohranitev visoke ravni izvedbe starih učnih ur in obiska muzeja

Stare učne ure. Izvedba starih učnih ur je bila nad pričakovanji predvsem v prvi polovici leta. Navkljub obnovi muzeja in gradbenim delom, ki so močno ovirala delovanje muzeja in sploh dostop do muzejskih prostorov, pa je bil program starih učnih ur v drugi polovici leta izpeljan brez prekinitev v nekoliko skrajšanem obsegu. V primerjavi s predhodnim letom je bilo izvedenih 7 starih učnih ur več. Najbolj priljubljena učna ura ostaja Lepopis, ki je bila izvedena 186-krat. Najbolj opazno se je povečalo zanimanje za Staro šolo za najmlajše, ki je bila v muzejski pedagoški program vpeljana sredi leta 2017. Posledično je v tej starostni skupini upadel obisk Nedeljske šole. Lepo vedenje je ostalo enako kot leta 2017, precej pa se je povečalo število izvedenih učnih ur Fizike, Vodnikove šole in Učne ure v antični Emoni. V povprečju se je za 0,7 učenca povečala tudi udeležba pri posamezni učni uri. Vodstva po muzeju, priprave na učne ure in njene izvedbe sta poleg zunanjih sodelavcev opravljala tudi višji kustos Anton Arko v prvi polovici leta in samostojna bibliotekarka Polona Koželj v drugi polovici leta.

Obiskovalci. V prvi polovici leta je bilo število obiskovalcev nad pričakovanji. V vsem obdobju, odkar muzej vodi natančno statistiko, obisk v prvi polovici leta še nikdar ni bil tako visok. V primerjavi s predhodnim letom je bilo v istem obdobju kar 7,8 odstotka več obiskovalcev. Zaradi obnovitvenih gradbenih del, ki so potekala celo drugo polovico leta, se je v tem obdobju, glede na prejšnja leta, precej zmanjšal, kljub temu pa je bil še vedno tako visok, da je ostal na letni ravni zadnjih let. Kot prejšnja leta je muzej obiskalo največ osnovnošolcev, za katere je bil organiziran pedagoški program z ogledi razstav in udeležbo pri izbranih učnih urah. Iz različnih nagibov in ciljev je muzej v letu 2018 obiskalo 16.685 obiskovalcev različnih starostnih skupin. V primerjavi z letom 2017 je bilo število obiskovalcev manjše za 1,4 odstotka. Poleg obiskovalcev s plačanimi vstopnicami je precejšen delež obiskovalcev muzej obiskal tudi brez njih. To so bili v glavnem uporabniki knjižnice in udeleženci prireditvev ob dnevih odprtih vrat. Muzej je visoko raven ohranil

Učna ura računstva v SŠM, 10. maja 2018 (hrani SŠM, fototeka, foto Urška Boljkovac)

tako pri izvedbah starih učnih ur kot tudi pri številu obiskovalcev. Dobri rezultati so bili doseženi tudi pri pedagoških programih zunaj matične stavbe. V muzejski zbirki v Hra-
stniku je bilo izvedenih 9 starih učnih ur Lepopisja za 4. razrede osnovnih šol iz Zasavja
(304 učenci), drugod po Sloveniji pa še 7 pedagoško-andragoških projektov, na katerih je
brez izdanih vstopnic sodelovalo 1408 udeležencev.

Izdajanje revije Šolska kronika in drugih muzejskih tiskov

Strokovno-znanstvena revija Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje. Revija je bila konec junija 2018 sprejeta v evropski referenčni indeks za humanistiko in socialne znanosti ERIH PLUS. Za sprejem na ugleden referenčni indeks sta se najbolj trudila poslovna sekretarka muzeja Ksenija Guzej in urednik revije Anton Arko. Seja uredniškega odbora revije, na kateri je bil sprejet program revije za letnik 2018, je bila 12. aprila 2018. Prvi zvezek je bil natisnjen oktobra 2018 in je izšel kot dvojna številka revije 27/2018, št. 1–2, str. 1–248, drugi zvezek pa kot enojna številka 27/2018, št. 3, str. 1–248, v začetku decembra 2018. Urednik obeh zvezkov je Anton Arko, višji kustos. V uredniškem odboru so pri izzidu obeh zvezkov z recenzijami prispevkov sodelovali tako notranji (muzejski kustosi) kot zunanji člani uredniškega odbora (poznavalci šolske preteklosti). Notranji člani so pomagali tudi pri opravljanju korektur. V oba zvezka je bilo vključenih več člankov, ki so bili sestavljeni na temo zgodovine izobraževanja in leta 2016 predstavljene na Zborovanju Zveze zgodovinskih društev Slovenije na Ravnah na Koroškem.

Drugi pomembnejši muzejski tiski. **Pedagoški programi Slovenskega šolskega muzeja v šolskem letu 2018/2019.** Urednica brošure Ksenija Guzej. Natisnjena je bila v začetku oktobra 2018 v nakladi 500 izvodov. Publikacija je glavna promocijska brošura muzeja, ki na prikupen način predstavlja njegovo delovanje na področju pedagoško-an-

dragoške dejavnosti. V tiskani obliki je namenjena za promocijo muzeja na muzejskih dogodkih in prireditvah ter za voditelje skupin, ki obiskujejo muzej, v e-obliki pa je bila razposlana na e-naslove osnovnih in srednjih šol ter drugim vzgojno-izobraževalnim zavodom v Republiki Sloveniji. Pri pripravi besedila in uredniškem delu brošure so pomagali tudi drugi sodelavci pedagoško-andragoškega programa muzeja.

Koledar muzeja za leto 2019. Urednica Ksenija Guzej, koledarski del je pripravil Marjan Javoršek. Tradicionalni stenski koledar muzeja je izšel konec novembra v nakladi 1500 izvodov. Slikovni del v 12 slikah po posameznih mesecih leta predstavlja 12 vsebinsko raznolikih starih učnih ur, ki so v muzejskem pedagoškem programu Učne ure naših babic in dedkov. Tudi s koledarjem muzej na poseben način promovira svojo dejavnost. Koledar vsebuje številne podatke o koledarskem letu, ki se nanašajo tako na šolo in muzej kakor tudi na koledarski cikel gibanja planetov, vremenskih izrekov in drugih vsebin.

Razstavni projekti

a) Stalna razstava

Postavitev nove stalne razstave je večleten muzejski projekt, ki je v letu 2018 prešel v sklepno fazo. Po dolgotrajnih pripravah in usklajevanjih ter vzporedno z izvedbo gradbenih del so bila v letu 2018 pripravljena in usklajena starejša obdobja šolske preteklosti. V delo na stalni razstavi so bili vključeni vsi zaposleni. Do konca leta so se med arhitekti in oblikovalci razstave ter kustosi usklajevale tudi posamezne vsebine za mlajša obdobja šolske preteklosti.

b) Občasna razstava

1. Hiperpovezani muzeji: novi pristopi, novi obiskovalci je bila skupna promocijska razstava državnih muzejev, odprta na mednarodni muzejski dan: 18. maja 2018, na muzejski ploščadi na Metelkovi. Slovenski šolski muzej se je predstavil s starimi učnimi urami, po katerih je v javnosti najbolj prepoznaven. Slikovni izbor in besedilo je pripravila Ksenija Guzej, prof. lik. umetnosti. Razstavo si je bilo mogoče ogledati vsak dan med 18. majem in 19. novembrom 2018. V povprečju si jo je vsak dan ogledalo okrog 100 obiskovalcev.

c) Občasne razstave na gostovanju

1. Dostopno in plemenito – razstava ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole

Razstava je bila drugo leto na gostovanjih po glasbenih šolah v Sloveniji. Postavljena je bila leta 2016 v sodelovanju z Zvezo slovenskih glasbenih šol, ki tudi koordinira gostovanja po posameznih krajih oz. glasbenih šolah. V prvi polovici januarja 2018 je razstava gostovala v Glasbeni šoli Vrhnika, februarja in marca v Galeriji Kambič – Belokranjski muzej Metlika, aprila v Glasbeni šoli Trbovlje v Zavodu za kulturo delavski dom Trbovlje in maja v Glasbeni šoli Kočevje v Pokrajinskem muzeju Kočevje. V drugi polovici leta je septembra gostovala še v Mestnem muzeju Idrija, oktobra v Knjižnici Zalog (Mestna knjižnica Ljubljana), novembra v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota in decembra v Viteški dvorani Križank v Ljubljani.

2. Učilnica v naravi: šolski vrt danes, včeraj, jutri

Razstava je bila 11. januarja 2018 vrnjena iz Muzeja Krško in je bila nato do jeseni deponirana v depoju v Zalogu. V Notranjskem muzeju v Postojni je bila odprta 27. septembra 2018. Organizacijo gostovanja v Postojni je vodila avtorica razstave kustosinja Mateja Ribarič. Pri postavitvi razstave v Postojni so sodelovali še oblikovalka razstave Si-

mona Čudovan, Marjan Javoršek in tehnična ekipa Notranjskega muzeja. V kulturnem programu na odprtju, ki se ga je udeležilo okrog 70 obiskovalcev, sta nastopila avtorica razstave, kustosinja Mateja Ribarič, ki je predstavila vsebino razstave, in direktor muzeja mag. Stane Okoliš s priložnostnim nagovorom. Notranjski muzej je razstavo Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri v ločenem prostoru dopolnil z razstavo Šolski vrtovi na Notranjskem. Kustosinja Mateja Ribarič je imela v okviru spremljevalnega pedagoškega programa še javno vodstvo po razstavi (25. 10. 2018) in dve delavnici: Pripoved rastlin – Zeliščni spomin (25. 10. 2018) in Mandala iz semen – zahvala Zemlji (6. 12. 2018). Razstava v Postojni je bila odprta do konca leta 2018.

3. Lingua latina – pouk latinščine v javni osnovni šoli 1958–2015

Razstava je bila 31. julija 2018 iz muzejske razstavne avle prestavljena v prostore Osnovne šole Prežihov Voranc v Ljubljani, ki nadaljuje tradicijo humanističnega izobraževanja in pouka latinščine v Ljubljani. Profesorica latinskega jezika Aleksandra Pirkmajer Slokan, ki se je na tej šoli upokojila, je leta 2015 sodelovala pri postavitvi razstave v prostorih Slovenskega šolskega muzeja. V osnovni šoli načrtujejo, da bodo razstavne eksponate postavili kot del stalne šolske razstave. Selitev razstave iz muzeja v osnovno šolo je sledila uspešni predstavitvi razstave v muzeju, izidu kataloga razstave, izidu tematske številke revije Šolska kronika in izpeljavi okrogle mize o pouku latinščine v slovenskih šolah.

4. Poti izobraževanja pri Slovanih

Razstava je bila v razstavni sobi Slovenskega šolskega muzeja postavljena do julija 2018, ko je bilo treba razstavni prostor zaradi predvidenih gradbenih del izprazniti. Razstavni panoji so bili prepeljani v Pokrajinski arhiv Koper, kjer je bilo načrtovano prvo gostovanje. Avtor in glavni koordinator razstave dr. Branko Šuštar se je na povabilo bolgarske vlade v začetku junija 2018 udeležil srečanja Sveta Evrope v Varni, na katerem je 7. junija 2018 predstavil omenjeno razstavo, ki je tam gostovala med bolgarskim predsedovanjem Svetu EU kot reprodukcija razstavnih panojev, postavljenih v Slovenskem šolskem muzeju. Razstava je nastala konec leta 2016 kot rezultat razstavnega sodelovanja z muzeji, univerzami in drugimi organizacijami iz 13 slovansko govorečih držav. Pri pripravi razstave sta sodelovala tudi Zveza zgodovinskih društev Slovenije in Forum slovanskih kultur, ki sta nosila glavno finančno breme.

5. Umetnost, šport in dediščina

Gostujoča panojska razstava je plod sodelovanja med slovenskimi muzeji in drugimi organizacijami, ki hranijo pomembno gradivo s področja dediščine športa. Odprta je bila v tednu kulturne dediščine 2017 v Domu španskih borcev v Ljubljani, od takrat naprej pa je krožila po Sloveniji. Gostovala je na Fakulteti za šport v Ljubljani, na OŠ v Domžalah, v Pokrajinskem arhivu Celje in v Dolenjskem muzeju v Novem mestu. Slovenski šolski muzej je eden od organizatorjev projekta in se je na razstavi predstavil z dvema panojema o zgodovini telovadbe na Slovenskem. 4. oktobra 2018 je bila razstava odprta v Rokodelskem centru v Ribnici, kjer je sodelovala tudi kustosinja Mateja Ribarič, avtorica obeh razstavnih panojev.

d) Svetovanje šolam pri postavitvi razstav

1. Razstava OŠ Podčetrtek

Mag. Marjetka Balkovec Debevec je s strokovnimi nasveti pomagala pri postavitvi šolske razstave na OŠ Podčetrtek. Poleg obiska šole 12. junija 2018 je svetovalno delo potekalo po telefonu in e-pošti. Učence in učitelje te šole je 5. novembra 2018 sprejela tudi ob njihovem obisku v Slovenskem šolskem muzeju.

Skupni pedagoški, razstavni in drugi muzejski projekti s šolami in drugimi inštitucijami

a) Skupni projekti s šolami

1. Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne (Center IRIS – nekdanji Zavod za slepe in slabovidne). Po večletnem sodelovanju je Center pred polletjem po navodilih muzeja popisal in označil zbirko učil in drugih šolskih predmetov. Pod vodstvom samostojnega konservatorsko-restavratorskega tehnika Francija Kadivca je bila zbirka junija 2018 spravljen v muzejski depo v Zalogu. Muzej in Center sta podpisala pogodbo o hranjenju zbirke v depolu muzeja v Zalogu.

2. Gimnazija Jožeta Plečnik. Slovenski šolski muzej je gimnaziji za izpeljavo informativnega dne 7. februarja 2018 izposodil učiteljsko obleko. Šolski razred pri razredničarki Anamariji Štimatec se je nato 7. maja 2018 udeležil stare učne ure Vodnikova šola, pred učno uro pa je imel direktor muzeja mag. Stane Okoliš za dijake v muzejski čitalnici predavanje o ilirskem šolstvu.

3. 18. strokovni posvet Društva učiteljev podružničnih šol, POŠ Podblica, 20. aprila 2018. Slovenski šolski muzej tradicionalno sodeluje s podružničnimi šolami in spremlja njihovo delo. Zadnjega strokovnega posveta se je udeležil direktor muzeja mag. Stane Okoliš, ki je v uvodnem, slavnostnem delu udeležence nagovoril in jih v imenu muzeja pozdravil. Iz muzejske trgovine je bil udeležencem posredovan promocijski material in več izvodov muzejskega koledarja 2018. Srečanje je potekalo pod naslovom Naravni didaktični material.

4. Noč raziskovalcev, Ljubljana, Foersterjev park, 28. septembra 2018. Projekt predstavitve klasične filologije in z antiko povezanih ved je v obliki antičnega festivala pripravil Oddelek za klasično filologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v sodelovanju z Društvom Vespesjan. Slovenski šolski muzej se je v projektu predstavil z Učno uro iz antične Emone, ki jo je izvedel »magister« Matej Prevc. Na Učni uri iz antične Emone je aktivno sodelovalo 14 udeležencev.

5. Srednja šola tehniških strok Šiška, Litostrojska cesta 54, Ljubljana. Sodelovanje s srednjo šolo, v kateri gostuje muzejska delavnica, je večplastno in že tradicionalno. Po eni strani gre za zagotavljanje pogojev za delovanje delavnice, po drugi pa tudi za določene strokovne posege samostojnega konservatorsko-restavratorskega tehnika Francija Kadivca, ki je v delavnici prisoten večji del delovnega časa. Njegove aktivnosti večajo zavedanje šole in zaposlenih pedagogov o pomenu in vlogi, ki jo ima na področju vzgoje ohranjanje kulturne dediščine šolstva, v konkretnem primeru strokovnega šolstva.

6. Odprtje razstave ob stoti obletnici smrti patra Stanislava Škrabca v Goriški knjižnici v Novi Gorici. Med organizacijami, ki so 11. septembra 2018 v spomin na znanega jezikoslovca pripravile razstavo in kulturni program ob njenem odprtju, je bil Slovenski šolski muzej edina institucija vsedravnega pomena. Poleg priložnostnega nagovora direktorja mag. Staneta Okoliša v programu odprtja je muzej za razstavo izposodil predmete šolske dediščine za postavitve šolske učilnice iz obdobja Avstro-Ogrske. Pobudo za sodelovanje muzeja pri postavitvi razstave je dala OŠ Ivana Roba Šempeter pri Gorici, ki je poskrbela tudi za prevoz izposojenih predmetov. Stara učilnica, postavljena v sredini razstavnega prostora, je nevsiljivo pritegnila pozornost obiskovalcev knjižnice. Na odprtju in ogledu razstave je sodelovalo več goriških osnovni šol.

b) Skupni projekti z drugimi inštitucijami

1. II. strokovno-znanstvena mednarodna konferenca Šola in muzeji, Ljubljana, od 23. do 24. marca 2018. Slovenski šolski muzej je bil eden od soorganizatorjev konference. Večja skupina udeležencev se je drugi dan udeležila programa konference v muzejskih prostorih, ki je obsegal predstavitev muzeja in njegove pedagoško-andragoške dejavnosti ter izvedbo učne ure Prirodopis: Domača mačka.

2. Tržnica znanj pred Knjižnico Medvode, 16. maja 2018. Muzej je v tednu vseživljenjskega učenja v sodelovanju s Knjižnico Medvode izvedel delavnico Lepopisja, ki se je udeležilo več naključnih obiskovalcev prireditve. Udeleženci so po navodilih »gospodične učiteljice« zapisovali posamezne črke in besedne povedi v skladu s pravili lepega pisanja iz učbenika in učnega načrta za Lepopisje v ljudskih šolah z začetka 20. stoletja. Na poseben način jim je bila predstavljena zamisel o nenehnem pretoku učenja, ki je namenjeno vsem ljudem.

3. Festival Igraj se z mano, Ljubljana, Kongresni trg, 23. maja 2018. Za udeležence mednarodnega kulturno-likovnega dogodka, ki s svojimi aktivnostmi spodbuja socialno integracijo oz. inkluzijo med otroki, mladostniki, odraslimi osebami s posebnimi potrebami in drugo populacijo, je muzej pripravil muzejsko delavnico Zeliščni spomin. Prireditev je potekala v organizaciji Centra Janeza Levca, ki je ustanova, namenjena vzgoji in izobraževanju ter usposabljanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, in Društva za kulturno inkluzijo. Delavnice se je udeležilo čez 40 mladostnikov.

4. Znanstival, Ljubljana, Stritarjeva ulica, 2.–3. junija 2018. Na množično obiskanem dvodnevem projektu Hiše eksperimentov v središču mesta, na katerem muzej sodeluje že od prvih začetkov, je animator starih učnih ur Matej Hrastar v vlogi »gospoda učenika« izvajal fizikalne poskuse z vabljivo nevidno pisavo. Muzej se je obiskovalcem predstavil tudi na stojnici s promocijskimi materiali. Dogodek je bil namenjen promociji znanosti in izobraževanja. Zanimanje za aktivnosti Slovenskega šolskega muzeja je času prireditve pokazalo več kot tisoč udeležencev.

5. Konzorcij v razvojnem projektu SKUM sestavlja 35 partnerjev, pismo o sodelovanju pa je podpisalo še več kulturnih ustanov, med njimi tudi Slovenski šolski muzej. Namen projekta je razvijati povezave med vzgojno-izobraževalnimi zavodi, umetniki in kulturnimi ustanovami in širiti inovativna in odprta učna okolja, ki učinkovito vplivajo na dvig sporazumevalnih zmožnosti otrok in mladostnikov. Muzej je k temu projektu prisopil na podlagi pozitivne izkušnje sodelovanja z Vrtcem Vodmat v projektu Naš vrt, ki je nastal ob razstavi o šolskem vrtu. Kustosinja Mateja Ribarič se je 2. decembra 2018 udeležila regijskega srečanja strokovnih delavcev, učiteljev, vzgojiteljev, umetnikov in kulturnih institucij za Prekmurje in Prlekijo v Ljutomeru. V dogovoru z OŠ Stročja vas bodo večje aktivnosti v sklopu projekta potekale v začetku leta 2019 v prostorih Splošne knjižnice Ljutomer in na OŠ Stročja vas.

6. Okrogla miza: Razvojne možnosti v Tomaju in prihodnost stavbe nekdanje zasebne dekliške šole v Tomaju, Tomaj, 16. junija 2018. Okrogle mize, ki so jo pripravili Kulturno društvo Tomaj, Krajevna skupnost Tomaj in Vaška skupnost Tomaj, se je na povabilo učiteljice Doris Orel udeležil direktor mag. Stane Okoliš, ki je na srečanju predstavil pomen zasebne dekliške in gospodinjske šole v Tomaju za zgodovino izobraževanja deklet na Slovenskem. Okrogla miza je nastala ob pobudi revitalizacije stavbe nekdanje zasebne dekliške šole pri cerkvi v Tomaju. Šolsko stavbo je leta 1898 postavil župnik Gollmayer,

pouk pa so do 1947 vodile šolske sestre iz Maribora. Absolventka Fakultete za arhitekturo, domačinka Maruša Rogelja je predstavila diplomsko nalogo, v kateri predlaga eno od možnih variant revitalizacije nekdanj pomembnega šolskega objekta na Primorskem.

8. Nacionalni strokovni posvet Skupaj do znanja: Kulturna dediščina kot učna snov, muzeji in galerije kot razširjene učilnice, Ljubljana, Cankarjev dom, 13. decembra 2018. Slovenski šolski muzej je bil soorganizator prireditve, ki je v letu evropske kulturne dediščine potekala pod pokroviteljstvom Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in je bila namenjena učiteljem v slovenskih šolah. Na prireditvi sta izkušnje pedagoško-andrargoške dejavnosti v Slovenskem šolskem muzeju predstavili kustosinja, mag. Marjetka Balkovec Debevec, in zunanja sodelavka, animatorka starih učnih ur Taja J. Gubenšek.

Realizacija drugi letnih ciljev

Urejanje in dopolnjevanje muzejskih zbirk

Evidentiranje muzejskih predmetov. Višji kustos Anton Arko je evidentiral 50 muzejskih predmetov za zbirko učbeniki dvojniki za šolski predmet angleški jezik. Evidentirani učbeniki izhajajo iz obdobja od začetka tridesetih do konca petdesetih let prejšnjega stoletja. Ponujajo dober nabor podatkov za proučevanje pouka angleškega jezika in pedagogike v obdobju pred drugo svetovno vojno in po njej. Muzejska svetnica mag. Marjetka Balkovec Debevec je v sistem Galis poleg prevzetih materialov iz MIZŠ evidentirala gradivo o šolski prehrani v projektu Jabolko v šoli, leseno maketo Slovenije, lončke za šolsko malico in raznovrstno podarjeno gradivo Veselka Guština. Višji kustos Marko Ljubič je evidentiral 69 predmetov šolske dediščine iz zbirk učil: za tehnični pouk, za naravoslovje, za kemijo, za učni jezik in za ročna dela, iz zbirke šolska oprema in iz zbirke šolske potrebščine. Evidentiral je učila in učne pripomočke v izbor za postavitev na stalno razstavo. Večji del evidentiranih predmetov je muzeju podaril Center za usposabljanje Janez Levec (učila za naravoslovje), v manjši meri pa Srednja šola tehniških strok Šiška (kateder), OŠ Talčji Vrh (šolska klop), POŠ Notranje Gorice (episkop), Gimnazija Poljane (pisarniška miza) in Srednja frizerska šola Ljubljana (učne slike). Med darovalci je tudi Marija Vehar (šivalni stroj Singer) in Jožko Rosina (učilo Elektro pionir). Z odkupom je muzej pridobil garderobno omaro (C. Minatti) in nalivnik Pelikan (M. Černeha). Muzejska svetovalka Mateja Ribarič je evidentirala 49 starih razglednic s šolsko tematiko za muzejsko zbirko razglednic in album fotografij maturantov s prve državne (realne) gimnazije v Ljubljani s konca šolskega leta 1952/53 za zbirko fotografij. Razglednice je večji del evidentirala pri zasebnih zbiralcih, od katerih jih muzej nato glede na finančne zmožnosti postopoma odkupi. Muzejski svetnik dr. Branko Šuštar je v sistemu Galis evidentiral 34 muzejskih predmetov v zbirki šolskih zvezkov, ki sta jih muzeju v zadnjih letih podarili Božena Dirjec in Valerija Sever. Evidentirani šolski zvezki so nastali pri pouku v osnovni in srednji šoli v obdobju prve Jugoslavije in v času po letu 1945.

Kustos/kustosinja	Načrt 2018	Realizacija 2018	Indeks n / r
Anton Arko, višji kustos	50	50	1,00
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	25	30	1,20
Marko Ljubič, višji kustos	30	69	2,30
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	30	50	1,67
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	30	34	1,13
Skupaj	165	233	1,41

Inventariziranje in dokumentiranje muzejskih predmetov. Višji kustos Anton Arko je evidentirane muzejske predmete za zbirko učbeniki dvojniki za pouk angleščine v programu Galis tudi inventariziral in jih dokumentiral z drugimi podatki. Inventarizirani učbeniki izhajajo iz obdobja od začetka tridesetih do konca petdesetih let prejšnjega stoletja. Dvojniki so vzeti iz knjižničnega fonda. Namenjeni so za osnovno- in srednješolsko izobraževanje. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je v sistemu Galis inventarizirala 30 muzejskih predmetov iz tekstilne zbirke Šolska obleka in dodatki. Največ je vezenin, ki so jih izdelale učenke pri pouku ročnih del, zlasti v obdobju med obema vojama. Med njimi so tudi vaje, izdelki z različnimi vzorci, ki so jih prav tako izvezli pri pouku ročnih del. Inventariziranih je bilo pet tekstilnih predmetov z izvezeno abecedo in letnico izdelave 1893. Poleg šolske uniforme za medicinske sestre je kustosinja inventarizirala tudi šolske uniforme učencev iz Nepala z razstave Šola pod Everestom (2008). Prav tako sta bili inventarizirani dve novejši maturantski obleki in podarjeni ter odkupljeni so bili deli ženske učiteljske obleke in garderobe iz obdobja pred drugo svetovno vojno. Višji kustos Marko Ljubič je v sistemu Galis inventariziral 30 muzejskih predmetov iz zbirke: učila za tehnični pouk, šolske potrebščine, šolska oprema, učila za ročna dela, učila za kemijo in učila za naravoslovje. Učila za naravoslovje in kemijo so v glavnem iz Centra Janeza Levca, dve učila za naravoslovje (stenski plošči o pridobivanju stekla) pa sta v devetdesetih letih podarili OŠ Smlednik in OŠ Unec. Šolska oprema je povečini podarjena, pisala pa so bila odkupljena od zasebnih zbiralcev. Muzejska svetovalka Mateja Ribarič je inventarizirala 63 starih razglednic s šolsko tematiko v muzejski zbirki razglednic, eno fotografijo in med evidentiranimi predmeti že omenjeni album s 134 fotografijami, ki ga je razrednik France Planina svojim maturantom na stara leta vrnil, ti pa so ga nato podaril muzeju. Portret Viktorja Accetta iz leta 1911 je muzej odkupil od Antikvariata Glavan. Najstarejša razglednica je iz leta 1900, najmlajša pa iz 1966. Večina jih je iz obdobja pred in med obema svetovnima vojnama. Prevladujejo motivi šolskih stavb, nekaj je panoram krajev in skupinskih fotografij učencev in učiteljev. Dve razglednici sta podarjeni (uršulinke, OŠ Podzemelj), druge je muzej odkupil od zbiralcev: Miša Goriča (43), antikvariata Glavan (14), Milana Škrabca (2), Marka Korenčana (1) in Aleksandra Kumra (1). Muzejski svetnik dr. Branko Šuštar je inventariziral evidentirane muzejske predmete iz zbirke šolski zvezki, ki so bili muzeju podarjeni v zadnjih letih.

Kustos/kustosinja	Načrt 2018	Realizacija 2018	Indeks n / r
Anton Arko, višji kustos	50	50	1,00
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	30	30	1,00
Marko Ljubič, višji kustos	30	30	1,00
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	60	65	1,08
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	30	34	1,13
Skupaj	200	209	1,04

Odkupi muzejskih predmetov. V skladu z zbiralno politiko so bili v letu 2018 izvedelni naslednji odkupi: ženski učiteljski komplet za zbirko šolska obleka, Irena Zore, 60 EUR; pero Pelikan 120 za zbirko šolskih pripomočkov, Marko Černeha, 90,00 EUR; šestilo, učbeniki, za zbirko učbenikov in šolskih pripomočkov, Marko Černeha, 120,00 EUR; 16 razglednic s šolsko tematiko za zbirko starih razglednic, Mišo Gorič, 689 EUR; razglednice, fotografije za zbirko razglednic in fotografij, Marko Černeha, 535 EUR.

Izposoja muzejskih predmetov. Muzej je predmete iz svojih muzejskih zbirk izposodil: 7. feb., Gimnaziji Jožeta Plečnika (Anamarija Štimac), 26. mar., ŠC Ljubljana (Nataša Mahnič), 30. jul., OŠ Prežihov Voranc (Sašo Brelih), 24. avg., OŠ Danile Kumar (Darja Roškar), 29. avg., OŠ Ivana Roba Šempeter pri Gorici (Primož Hvala Kamenšček), 27. sep., OŠ Alojzija Šuštarja (Gašper Kvartič) in 8. okt., OŠ Alojzija Šuštarja (Gašper Kvartič).

Urejanje in dopolnjevanje muzejskih oddelkov z gradivom o zgodovini šolstva, njegova obdelava ter posredovanje podatkov uporabnikom

Spletni knjižnični sistem Cobiss. Inventarizacijo na novo pridobljenega knjižnega gradiva muzejske knjižnice v spletni knjižnični sistem Cobiss je v prvi polovici leta 2018 opravljal bibliotekar Miha Mali, v drugi polovici leta, po prihodu s porodniškega dopusta, pa glede na gradbena dela in zelo omejene možnosti dela v muzejski knjižnici samostojna bibliotekarka Polona Koželj. Zunanja sodelavka, višja knjižničarka Darja Tavčar je po pogodbi v sklopu programa Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike nadaljevala vnašanje knjižničnega gradiva v Cobiss iz starega knjižnega fonda. Zaradi omenjenih gradbenih del ji je bilo delo v muzejski knjižnici praktično onemogočeno od konca avgusta do prve polovice decembra. V letu 2018 je v sistem Cobiss vpisala 1450 knjižnih enot iz starega knjižnega fonda, in sicer 1377 monografskih publikacij in 73 serijskih publikacij. Bibliotekar Miha Mali je inventariziral 120 monografskih in 72 serijskih publikacij, ki jih je muzej pridobil v prvi polovici leta z nakupi (46), zamenjavo (28) in darovi (118). Bibliotekarki Poloni Koželj je v letu 2018 uspelo v Cobiss vpisati in inventarizirati 90 knjižnih enot. Skupaj je bilo tako v letu 2018 v spletni sistem Cobiss vpisanih 1732 knjižnih enot. Vnos gradiva iz starega knjižničnega fonda je obsegal gradivo inventarnih števil od 24522 do 23163. Ker je bilo staro knjižno gradivo v knjižnici katalogizirano po kronološkem načelu prevzema, se trenutno v Cobissu obdeluje zelo staro in dragoceno knjižnično gradivo. Muzejska knjižnica hrani zelo redke ali sploh edine primerke knjižničnega gradiva v Sloveniji s pedagoško vsebino. V letu 2018 so bile v sistem Cobiss inventarizirane po ena publikacija iz 16. in 17. stoletja, pet iz 18. stoletja in 183 iz 19. stoletja, tiskane v večinioma v nemščini, latinščini in stari grščini.

Posredovane informacije zainteresirani javnosti. Posredovanje informacij iz zgodovine šolstva in pedagogike ter podatkov iz muzejskega dela in delovanja muzeja je sestavni del redne javne službe vseh zaposlenih strokovnih delavcev. V Dokumentacijskem centru za zgodovino šolstva in pedagogike, ki vodi dokumentacijo posameznih šol in oseb, povezanih z zgodovino šolstva, in v muzejski čitalnici, ki postaja središče za samostojno učenje o šolski preteklosti, se posredovanju podatkov zaradi velikega obsega in zahtevnosti namenja še posebna pozornost. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki vodi Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike, je zainteresirani javnosti, med uporabniki je poleg samostojnih raziskovalcev največ osnovnih šol, v letu 2018 posredovala podatke, ki so razvidni iz spodnje tabele:

Tabela: Posredovani podatki iz Dokumentacijskega centra ter podatki o muzeju 2018

Posredovani podatki	2018	2017	Index
– osnovne šole	219	68	3,22
– gimnazije	6	9	0,66
– srednje strokovne šole in učiteljišča	3	5	0,60
– obrtne in poklicne šole	2	3	0,66
– druge šole in vzgojno izobraževalni zavodi	2	1	2,00
– učitelji/profesorji, posamezni učenci	32	11	2,90
– druga vprašanja s področja šolske preteklosti	35	21	1,66
– glasbene šole	1	0	1,00
– vrtci	1	0	1,00
Podatki iz Dokumentacijskega centra	301	118	2,55
– drugi podatki o muzeju, razstavah, prireditvah	168	229	0,73
– podatki, posredovani medijem	9	4	2,25
Vsi posredovani podatki in obvestila kustosinje	478	351	1,36

Število in vsebina posredovanih podatkov kaže na velik obseg nalog pri posredovanju evidentiranega gradiva in opozarja na velik pomen Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike za delovanje muzeja v svojem okolju, ki na zunaj morda ni najbolj opazno. V letu 2018 je bil zanimiv primer iskanja podatkov o učiteljici Elki Kemperle, s katero si je v mladosti dopisoval zdravnik in pisatelj Danilo Lokar. V zahvalo za sodelovanje smo v muzej prejeli prepis pisem, ki kažejo zanimiv vpogled v osebno življenje učiteljice. Za posebej pomembno se je gradivo iz Dokumentacijskega centra pokazalo v sodelovanju pri projektu Okupacijske meje 1941–1945 Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je za ta projekt v oktobru in novembru 2018 pregledala gradivo 183 osnovnih šol in od teh pripravila in posredovala podatke za 148 osnovnih šol. Posredovanih podatkov za osnovne šole je bilo v letu 2018 prav zato bistveno večje kot v letu pred tem.

Digitalizacija muzejskih predmetov/gradiva in njihova večja dostopnost

V skladu s projektom digitalizacije muzejskih predmetov in gradiva v programskem sklopu Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike je zunanji sodelavec Marjan Javoršek v sodelovanju z odgovornimi kustosi in pod njihovim nadzorom digitaliziral 420 starejših fotografij s šolskimi motivi iz razstavne zbirke fotografij in 49 dokumentov iz muzejske zbirke spričeval. Iz dokumentarnega gradiva, ki je o delovanju posameznih šol nekaj let pred drugo svetovno vojno in po njej nastalo na podlagi dveh izvedenih anket, je digitaliziral 622 digitalnih posnetkov dokumentacije map srednjih šol, večinoma gimnazij. Naknadno je digitaliziral dokumentacijo iz mape OŠ Podzemelj, ki je bila pri prvotni digitalizaciji map OŠ po pomoti izpuščena. Za zunanje uporabnike je digitaliziral tudi Dijaško knjižico s pravili obnašanja za šolsko leto 1938/39. Višji kustos Anton Arko je ob rednem delu kustosa digitaliziral slovensko začetnico iz leta 1944, izjemno rariteto, ki je izšla leta 1944 in so jo uporabljali v nekaterih osnovnih šolah na Gorenjskem pod nadzorom Gorenjske samozaščite. Kustos je za uporabnike muzejske knjižnice priložnostno digitaliziral tudi prispevke iz muzejske revije Šolska kronika in iz drugih publikacij, ki jih je mogoče dobiti v muzejski knjižnici. Kustosinja mag. Marjetka

Balkovec Debevec je prav tako digitalizirala več enot gradiva neposredno za uporabnike: šolski redi in drugi šolski dokumenti. Več gradiva je bilo digitaliziranega v zvezi s pripravami na postavitev stalne razstave.

Mednarodno muzejsko sodelovanje

Višji kustos Marko Ljubič se je med 4. in 9. junijem 2018 udeležil 14. mednarodnega simpozija ERBE o geološki, rudarski in železarski dediščini v knjižnicah, muzejih in arhivih, ki ga je organiziralo Društvo slovenske poti kulture železa v sodelovanju z mednarodnim odborom ERBE, Srednjo šolo Ravne, Koroškimi pokrajinskim muzejem, Občino Ravne na Koroškem in SIJ-em Metal Ravne. Na simpoziju je predstavil prispevek o šolski dediščini geologije, rudarstva in metalurgije v Slovenskem šolskem muzeju. V prizadevanju za aktivno sodelovanje Slovenskega šolskega muzeja v projektih evropskih strukturnih skladov sta z bibliotekarjem Mihom Malijem in grškim pedagoškim muzejem iz Aten pripravila projekt *The mutual learning among young refugees and young people in host societies as basis for cultural tolerance*, ki pa pri prijavi na projekte Erasmus+ ni dobil zadostne podpore. Dr. Branko Šuštar je bil dejaven pri izmenjavi podatkov s področja delovanja muzeja z muzeji po Evropi. Z vsebino, ki jo proučuje za obdobje protireformacije in katoliške obnove v sklopu postavitve stalne razstave Slovenskega šolskega muzeja, je aprila 2018 sodeloval na mednarodni konferenci socialne zgodovine ESSHC 2018 na Queen's University v Belfastu s prispevkom o razvoju izobraževanja *Education between the Catholic Restoration and Reforms of the Absolutist State in Slovene-Populated Lands in the South of the Habsburg Monarchy from the End of the 16th to the End of the 18th Century*. V proučevanju obdobja staroavstrijskega šolstva 1848–1918 je s prispevkom o učitelstvu nastopil na mednarodni konferenci ECER poleti v Boznu, s prispevkom o šolskih ekskurzijah pa jeseni na mednarodni konferenci ISCHE v Berlinu. O mednarodni stalni konferenci za zgodovino izobraževanja ISCHE v Berlinu je poročal v reviji Šolska kronika 27/2018, št. 3, str. 225–238. Za aktivno udeležbo na mednarodnih konferencah se je treba predhodno prijaviti in šele od poznejše odločitve organizatorjev je odvisno, ali je določen predlog prispevka na konferenci sprejet ali ne. Dr. Šuštar je vsa potovanja v tujino opravil v lastni režiji. V finančnem načrtu muzeja za mednarodno dejavnost ni bilo načrtovanih prihodkov sofinanciranja z ustreznih razpisov, kakor so bili v predhodnih letih. Dr. Šuštar se je med bolgarskim predsedovanjem Svetu EU v začetku junija 2018 udeležil srečanja Sveta Evrope v Varni, na katerem je predstavil rezultate razstavnega sodelovanja med slovanskimi šolskimi muzeji in raziskovalci šolske zgodovine iz slovanskih držav. (Več – glej v pregledu gostujočih razstav.)

Zaščita in promocija muzejskih predmetov

Samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec je v muzejski delavnici na Litostrojski cesti 54, v depoju v Zalogu in v matični stavbi muzeja na Plečnikovem trgu, kjer so potekala obsežna gradbena dela, izvedel nujno potrebna tekoča strokovna in vzdrževalna dela. V depoju v Zalogu je v prvi polovici leta očistil, embaliral in konserviral 125 muzejskih predmetov, večinoma učil za pouk metalurških in geoloških vsebin, ki sta jih predhodno popisala in evidentirala z višjim kustosom Markom Ljubičem. V sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije je junija poskrbel za dolitje izparele tekočine v 17 zastekljenih in hermetično zaprtih posod, v katerih so kot učila za pouk biologije v posebni alkoholni tekočini nameščene preparirane živali in deli živalskih ter človeških organov. Preventivno konservacijo (evidentiranje, čiščenje, zaščita) je opravil

na 142 muzejskih predmetih. Spomladi je restavriral devet predmetov: leseno puščico, držalo peresa, svinčnik, garnituro uteži, raztrgan stenski zemljevid brez letev in pasno sponko, jeseni pa še tri: klop štirised iz Bele krajine, računalo Učila Zagreb in emajlirani stenski umivalnik, ki je bil po odkritju v muzejski stavbi naknadno umeščen v sklop stalne razstave. Skupaj je v letu 2018 izvedel konservatorsko-restavratorske posege na 151 muzejskih predmetih. Poleg tega je za ponovno uporabo na Učni uri iz antične Emone izdelal 47 replik voščenih tablic. Poleg rednega vzdrževanja ustreznih klimatskih razmer za hrambo muzejskih predmetov je v depozitu v Zalogu poskrbel za ureditev prostora za dodatno hrambo gradiva. Muzej je junija v na novo urejene depojske prostore v Zalogu prevzel v hrambo zbirko šolskih predmetov za pouk slepih in slabovidnih s Centra IRIS.

Konservatorsko-restavratorski posegi in izdelava replik 2018

Vrsta posega	Opravljenata dela	Realiz. 2018	Načrt 2018	Indeks
Konserviranje	čiščenje, tretiranje, impregnacija, evidentiranje (učila, preparirane živali v tekočini, učne slike)	142	35	4,05
Restavriranje	obnova, utrjevanje, dodelava, kitanje, barvanje, lepljenje, poliranje (šolski pripomočki, učila, šolska oprema: stenski umivalnik za stalno razstavo, puščica, uteži za tehtnico, zemljevid)	9	5	1,80
Izdelava replik	Kopije predmetov za delavnice in stare učne ure (voščene tablice – UU iz antične Emone)	47	15	3,13

Promocija muzejskega dela in prepoznavnost muzeja v javnosti

Ker je bil letni program muzejskega dela v prvi vrsti zastavljen v obnovo muzejskih prostorov in v pripravo nove stalne razstave, je bilo pričakovati, da bo zaradi tega manj muzejskih dogodkov in posledično tudi manj oglaševanja in zanimanja za ogled muzejskih vsebin tako na domači spletni strani kot tudi na socialnih omrežjih. Ko muzejsko delo v prvi polovici leta še ni bilo moteno, odstopanje v primerjavi s predhodnim letom ni bilo tako izrazito. Z začetkom gradbenih del konec avgusta je bil muzej zaprt, v učilnici pa so potekale samo vnaprej dogovorjene stare učne ure. Obvestilo o zaprtju muzeja v času gradbenih del je bilo objavljeno v več medijih, kar je morebitne obiskovalce odvrčalo od obiska muzeja oz. njegove spletne strani. Čez celo leto je bilo na domači spletni strani muzeja objavljenih 22 muzejskih dogodkov, na muzejski Facebookovi strani 229, na Twitterju pa 34. Objav na drugih socialnih omrežjih na tem mestu niti ne omenjamo. V primerjavi s predhodnim letom je število objav na vseh treh medijih manjše, na Twitterju za skoraj polovico. Največ objav v zadnjih dveh letih je bilo na Facebookovi strani. Med obiskovalci spletnih strani je bil največji osip prav na muzejski domači spletni strani. Čeprav so 76.603 obiskovalci muzejske spletne strani kljub vsemu še vedno lep rezultat, pa je njihovo zmanjšanje za 44 odstotkov v primerjavi s predhodnim letom zelo izrazito in ne dosega niti načrtovanih 100.000 obiskovalcev, kar je bil v začetku leta zelo optimistično zastavljen cilj. Za 40 odstotkov je padlo število obiskovalcev tudi na Facebookovi strani, precej manj pa na Twitterju (2 %) in na Googlu (11 %). Število obiskovalcev se je v primerjavi s predhodnim letom povečalo samo na plačljivem Napovedniku, na katerem je vsebine Slovenskega šolskega muzeja odprlo za 14 odstotkov več obiskovalcev kot leta 2017. Oglaševanja na domači spletni strani je bilo manj tako zaradi gradbenih del v muzeju skozi večji del leta in zaprtosti muzeja za obiskovalce kakor tudi zaradi povečanega obsega administrativnih del v muzejskem tajništvu.

Tabela: Obiskovalci spletnih strani

Zap. št.	Medij	Obiskovalci 2017	Obiskovalci 2018	Indeks 17/18
1.	Spletna stran: www.solski-muzej.si.	135.613	76.603	0,56
2.	Facebook	75.780	45.481	0,60
3.	Twitter	1.505	1.479	0,98
4.	Google My Business	124.007	110.767	0,89
5.	Napovednik	7.955.088	9.053.100	1,14

Strokovno delovanje in interpretacija šolske dediščine

Anton Arko, višji kustos. V projektu Ideologizacija v učbenikih v dvajsetem stoletju je kustos digitaliziral slovensko začetnico iz leta 1944 ter zbral ideološke vsebine, ki jih je uporabil pri oblikovanju nove stalne razstave za obdobje med obema svetovnjima vojnama ter za čas med drugo svetovno vojno. Pri izboru vsebin je uporabil učbenik Antona Melika, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev iz leta 1924; revijo Dnevni red italijanske liktorske mladine, nacistično prvo berilo Kinderwelt, Tretje slovensko berilo po posegu fašistične propagande, madžarsko nacionalistično berilo Vend szlovenszka kniga cstenya, partizansko berilo Šolo smo odprli, fotografijo partizanskega pouka v Preloki ob Kolpi, naslovnico Izvestja dekliške meščanske šole v Murski Soboti pod madžarsko okupacijo v šolskem letu 1941/42 in Obzornik dijaške protikomunistične mladine. Pri pregledu in popisu knjig, ki jih muzejski knjižnici podarjajo posamezniki ali so bile v muzej sprejete kot odpis iz splošnih knjižnic, je v projektu Najdbe v starih knjigah v prvi polovici leta 2018 zbral 6 predmetov. Med njimi so Prevodnica Upraviteljstva državne ljudske šole iz leta 1938, odposlani razglednici prof. Rosine iz leta 1948 in leta 1945, dobavnica na ime tajnika Mestne hranilnice Ljubljana iz leta 1943, ožigosana izkaznica prof. Rosine o zbiranju starega papirja in steklenic iz leta 1966 in lot pisem, ki sta si jih pošiljala učiteljica in vojak. Kot urednik treh rednih števil strokovno-znanstvene revije Šolska kronika je zbral in uredil potrebne prispevke, ki so v dveh zvezkih izšli v drugi polovici leta. Več o reviji glej: izdajanje revije Šolska kronika. Na predlogi iz predhodnega leta je organiziral izdelavo namizne družabne igre Ljudska šola.

Mag. Marjetka Balkovec Debevec, muzejska svetnica. V projektu Etnološka in zgodovinska podoba šolstva in vzgoje skozi čas je proučevala teme, ki se vežejo na vsebino stalne razstave in pri tem posebej na obdobje razsvetljenega absolutizma. Različne etnološke in zgodovinske teme je pripravljala tudi za muzejske programe, kot so matura in maturantske šege skozi čas ter šolske počitnice v preteklosti. Na seminarju za mentorje zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije v Ljubljani je 19. oktobra 2018 imela predavanje s ppt-prezentacijo Počitnice skozi čas. V priložnostnem zborniku srečanja je pod istim naslovom izšel njen članek. Ob 190. obletnici začetkov šolstva v kraju in 50. obletnici poimenovanja šole po Gustavu Šilihu je imela 17. oktobra 2018 na povabilo OŠ Gustava Šilaha Laporje predavanje s ppt-prezentacijo o šolskih praznikih in praznovanju skozi čas in posebej tudi o šolskih praznovanjih v Laporju. V projektu Učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja je končala proučevanje učiteljske vloge Dragotina Gregorca, o katerem sta s Tatjano Hojan napisali članek O učiteljskem poslanstvu Dragotina Gregorca in njegovo vlogo v družbi.

Izšel je v: Dragotin Gregorc: učitelj iz Dolenjskih Toplic: spominski zbornik, ur. Marko Pršina, Dolenjske Toplice: Občina, 2018, str. 250–269. Sodelovala je tudi na predstavitvi zbornika 6. aprila 2018 v Dolenjskih Toplicah. Za Novi biografski leksikon je napisala geslo za učitelja Valentina Burnika. Strokovno muzejsko in društveno delovanje je opravljala v Komisiji za Valvasorjeva odličja pri SMD. Poleg vsakoletnih nalog članice komisije je sodelovala pri pripravi in izvedbi osrednje slovesnosti podelitve Valvasorjevih odličij ob mednarodnem dnevu muzejev (Narodna galerija, 21. maja 2018). Bila je tudi urednica in soavtorica knjižice: Valvasorjeve nagrade, priznanja in diplome za leto 2017, Slovensko muzejsko društvo: Ljubljana, 2018. Udeležila se je 2. mednarodne konference Šola in muzeji, ki je bila od 23. do 24. marca 2018 v Ljubljani. Za udeležence konference je 24. marca 2018 v Slovenskem šolskem muzeju pripravila predstavitev muzeja in nove stalne razstave. V OŠ Podčetrtek je 12. junija 2018 s strokovnimi napotki pomagala pri postavitvi muzejske razstave v šoli, svetovala pri izboru predmetov in gradiva ter pri njihovem nadaljnjem proučevanju. Sodelovala je v pedagoški dejavnosti muzeja, pri delu in srečanjih z vodiči ter z novimi izvajalci starih učnih ur in pri pripravi brošure o pedagoški dejavnosti muzeja v šolskem letu 2018/19. Prav tako je bila na srečanju lutkovnega igralca Braneta Vižintina z novimi vodiči pri nadaljnjem izobraževanju vodičev. 17. januarja 2018 je imela predavanje s predstavitvijo muzejskih zbirk za študente FF, oddelka za zgodovino. Seznanila jih je z gradivom iz Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike in jih vodila po muzeju. Kratko besedilo o novi stalni razstavi je napisala za brošuro o pedagoški dejavnosti muzeja in za muzejsko spletno stran. V Glasniku Slovenskega etnološkega društva (2018, št. 3–4) je objavila oceno muzejskega kataloga in razstave Ujeti čas. Kot članica uredniškega odbora Šolske kronike je opravila recenzije in korekture člankov ter v reviji (ŠK 27/2018, št. 3) objavila dva prispevka.

Polona Koželj, samostojna bibliotekarka. Ob bibliotekarskih nalogah se je udeleževala tudi pri drugih dejavnostih muzeja. Po prihodu s porodniškega dopusta sredi septembra se je posvečala predvsem proučevanju tematike o izobraževanju slepih in slabovidnih na Slovenskem. Muzej ob stoletnici organiziranega izobraževanja slepih in slabovidnih v letu 2019 načrtuje pripravo razstave skupaj s Centrom IRIS (Center za inkluzijo, rehabilitacijo, izobraževanje in svetovanje slepim in slabovidnim). S korekturami besedil je pomagala pri pripravi revije Šolska kronika za natis. Spremljala je aktualne razpise na Ministrstvu za kulturo. Poleg opravljanja mentorstva za zunanjega bibliotekarja se je seznanila z novimi strokovnimi standardi za specialne knjižnice, ki so bili sprejeti konec novembra 2018. S kustosom Antonom Arkom je v muzejskem depozitu v Zalogu pripravila popis stanja knjižničnega gradiva. Aktivno je pomagala pri izvajanju pedagoške dejavnosti z vodstvi skupin po muzeju in z izvajanjem starih učnih ur. Za Kulturni bazar 2019 je pripravila delavnico Dober (o)glas seže v deveto vas.

Marko Ljubič, višji kustos. V projektu Tehnična in naravoslovna dediščina šolstva je evidentiral predmete in gradiva (tehniške) šolske dediščine iz Srednje šole tehniških strok Šiška ter naravoslovne, predvsem geološke šolske dediščine iz osnovne šole Centra za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca. V sklopu priprave nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju je nadaljeval proučevanje zgodovine pisal in pisalnih podlag (šolskih tabel) ter spremljal dogajanje in nadaljnji razvoj na področju pisal. Pripravil in proučeval je razstavno gradivo za obdobje srednjega veka nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju. Prav tako je začel pripravljati besedila in razstavno gradivo za obdobje samostojne Slovenije. Za stalno razstavo je pomagal pri iskanju raz-

stavnih predmetov za obdobje 1848–1918 in posredoval informacije o kositrnih vojakih, ki so vključeni v razstavno postavitve v obdobju Ilirskih provinc. V projektu postavitve nove stalne razstave je bil zaposlen tudi z drugimi predvidenimi in še večkrat z nepredvidenimi deli, ki so obsegali tudi finančno in organizacijsko stran omenjenega projekta. Pri svojem strokovnem delovanju se je 23. januarja 2018 na MIZŠ udeležil posveta Analiza stanja na področju arhitekture javnih vrtcev in šol v Sloveniji – evidentiranje, vrednotenje in varovanje primerov kakovostne (trajne) arhitekturne prakse. S poslovno sekretarko muzeja Ksenijo Guzej se je 27. marca 2018 v Muzeju osvoboditve Maribor udeležil srečanja uporabnikov računalniškega programa Galis, 14. maja 2018 pa v centru IRIS (Langusova 8, Ljubljana) strokovnega posveta o GDPR – novi evropski uredbi o varstvu osebnih podatkov. 6. aprila 2018 je bil na MIZŠ na predavanju direktorja ARS Electronice (Lienz, Avstrija) o prihodnosti digitalnega oz. digitaliziranega sveta ter kako uporabljati nove tehnologije v izobraževalne namene, 3. julija 2018 pa se je kot predstavnik muzeja prav tam udeležil sestanka na temo Norveškega finančnega mehanizma, ki ga je za javne zavode po 28. členu ZOFVI organiziral Urad za razvoj in kakovost izobraževanja in na njem predstavil možnost sodelovanja muzeja z norveškimi šolskimi muzeji. 24. oktobra 2018 sta skupaj s sodelavcem Francijem Kadivcem na POŠ Mekinje prevzela podarjene šolske predmete, med katerimi izstopajo harmonij in starejše gledališke figure, ki so jih za pouk izdelali učitelji. Za muzejsko revijo Šolska kronika je recenziral tri članke iz zgodovine slovenskega šolstva. Z nasveti in z gradivom OŠ Sv. Trojica (Šivče) na Notranjskem je pomagal pri ugotovitvi pravega izvora Martina Krpana.

Mateja Ribarič, muzejska svetovalka. Kot članica Sekcije za komunikacijo in izobraževanje pri SMS se je zaradi dela na stalni razstavi udeležila predvsem sestankov sekcije v Ljubljani. Sodelovala je na II. strokovno-znanstveni mednarodni konferenci Šola in muzeji 23. in 24. marca 2018 v Ljubljani in ob njenem zaključku v prostorih Slovenskega šolskega muzeja predstavila njegove pedagoško-andragoške programe. Z zunanjo sodelavko Tajo Gubenšek je sodelovala pri pripravi nove učne ure Higiena, z lutkovnim igralcem in predavateljem na AGRFT Branetom Vižintinom pa pri izobraževanju vodičev in animatorjev starih učnih ur. S podatki o pedagoško-andragoškem programu v SŠM je pomagala študentu FDV pri pripravi seminarske naloge. Pomagala je tudi pri snemanju prispevka o lepopisu za oddajo Svet na Kanalu A. V projektu Šolstvo med letoma 1945 in 1991 je obravnavala obdobje šolske preteklosti za novo postavitve stalne razstave. S promocijskim gradivom in objavami pedagoško-andragoških programov Slovenskega šolskega muzeja na spletni strani je predstavila njegovo delovanje na Kulturnem bazarju v Cankarjevem domu in na Mini kulturnem bazarju 6. in 20. novembra 2019 v Portorožu na strokovni konferenci osnovno-šolskih in srednješolskih ravnateljev. V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije v Ljubljani se je 19. oktobra 2018 udeležila seminarja za mentorje zgodovinskih krožkov ZPMS Juhuhu, počitnice so tu! Letovanje otrok in družin v preteklosti. Kot soavtorica stalne razstave je proučevala obdobje med letoma 1945 in 1991. V zvezi z gostovanjem razstave Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri se je seznanila tudi s šolskimi vrtovi na Notranjskem. Za leto 2019 je pripravila dve gostovanji razstave Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri. Ta razstava bo najprej 14. februarja 2019 odprta v sklopu projekta SKUM v Galeriji Ljutomer, 12. marca 2019 pa tudi v Čebelarškem muzeju v Radovljici. Z Antonom Arko je napisala prispevek Tatjana Hojan – 80, v: Šolska kronika 27/2018, 1–2, str. 154–155, z Brankom Šuštarjem pa spominskih zapis Feri Kuzmič, prijazni muzealec in bibliotekar iz Murske Sobote, 1952–2018, prav tako v: Šolska kronika 27/2018, 3, str. 219–223.

Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik. Največ delovnega časa in energije je posvetil pripravi in proučitvi vsebin za postavitve nove stalne razstave za obdobje 1600–1773 in 1848–1918. Gradivo je zavzeto iskal in zbiral v muzejih, knjižnicah in arhivih (Narodni muzej Ljubljana, Knjižnica Novo Mesto, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Pokrajinski arhiv Koper, Pokrajinski arhiv Maribor, Zgodovinski arhiv Celje), deloma tudi z mednarodno izmenjavo. Vzpostavil je tudi osebne stike z lastniki zadevnega gradiva. V projektu Postavitve nove stalne razstave se je za obdobje staroavstrijskega šolstva 1848–1918 posvetil učiteljskim društvom in njihovi idejni usmeritvi. Povzetek z literaturo, ki ga je pripravil skupaj soavtorico Majo Hakl Saje, je bil objavljen v gradivu pedagoške konference ECER v Boznu 2018. V zvezi z novo stalno razstavo je v obeh obravnavanih obdobjih izpostavil vprašanje učbenikov in njihove predstavitve. Vprašanjem učbenikov sledi tudi kot član mednarodnega društva za proučevanje šolskih knjig International Society for Historical Research on Textbooks. Za revijo Šolska kronika (ŠK 27/2018, št. 3, str. 7–21) je napisal prispevek o podružničnih šolah. Spomin na učitelje v šolski zgodovini je predstavil 2. novembra v nastopu na ljubljanskem Navju Nagovor o hvaležnosti ob nagrobnikih na Navju. Objavil je prispevek s konference o Janezu Ev. Kreku – 100 let pozneje (1917–2017), v katerem obravnava izobraževalno dejavnost okoli leta 1900. Prispevek ima naslov: Mladina čaka : Krekova prizadevanja na področju izobraževanja (v: Janez Evangelist Krek – sto let pozneje (1917–2017), ur. M. Ambrožič, Ljubljana: TF, 2018, str. 209–227). Sodeloval je s strokovnimi društvi s področja zgodovine, muzejstva in arhivistike pri njihovem delovanju, povezanem s področjem strokovnega dela muzeja. Največ stikov je imel z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije (ZZDS), ki je tudi soizdajatelj revije Šolska kronika. Kot član organizacijskega odbora je vodil 39. zborovanje ZZDS, ki je bilo 27. in 28. septembra 2018 v Ljubljani pod naslovom Mejniki in zgodovina. Velika zgodovina skozi oči majhnega človeka. Pri ZZDS si je prizadeval za obravnavo tem, ki so povezane z zgodovino izobraževanja. Tako je 23. maja 2018 organiziral predavanje uglednega predavatelja na KU Leuven in sourednika revije Paedagogica Historica prof. Marca Depaepeja o zgodovini kolonialnega šolstva v belgijskem Kongu. Predavanje je dostopno tudi na spletnem portalu Sistory. Za revijo Šolska kronika (27/2018, št. 1) je priskrbel več prispevkov, ki so bili predstavljeni na 38. zborovanju ZZDS na Ravnah na Koroškem 2016. Opravil je več recenzij člankov in sodeloval pri njihovih dopolnitvah. V reviji Šolska kronika 27/2018, št. 3, je v soavtorstvu z Matejo Ribarič objavil zapis o pokojnem kolegu, kustosu iz Pomurskega muzeja v Murski Soboti mag. Feriju Kuzmiču o pedagoških knjižnicah v Berlinu in Braunschweigu, poročilo o šolstvu na razstavi v Berlinu, ki si jo je ogledal ob konferenci ISCHE, in članek o predhodnicah podružničnih šol ob jubileju šolske reforme iz leta 1958. Kot član ISCHE International Standing Conference for History of Education je naročnik osrednje mednarodne revije za zgodovino šolstva Paedagogica Historica, kot član Slovenskega društva raziskovalcev na področju edukacije SLODRE pa se vključuje v mednarodno pedagoško konferenco ECER v mreži 17. Histories of Education. Sodeloval je tudi pri delu pripravljalnega odbora simpozija o dr. Janezu Bleiweisu, ki je potekal ob 100. obletnici njegovega rojstva oktobra 2018 na SAZU. Na njegovo pobudo je ZZDS v času simpozija položila cvetje k Bleiweisovemu nagrobniku na Navju. Na povabilo Arhivskega društva Slovenije je imel 17. oktobra 2018 slavnostni nagovor na podelitvi Aškerčevih nagrad in priznanj v Mestni hiši v Ljubljani. Med pripravo stalne razstave je evidentiral arhivsko gradivo o šolstvu v drugih arhivih. Sprejemal je podarjeno gradivo in posredoval predloge za nakup primerne strokovne literature. Imel je tudi obsežen pogovor z novinarko Ireno Račič, ki je na podlagi obravnavane teme o kaznovanju v šoli sestavila članek Šola nekoč, obj.: Dnevnik, 30. avgusta 2018, str. 24.

Delovanje muzejskih oddelkov

Pedagoška knjižnica

V specialni knjižnici Slovenskega šolskega muzeja je bil do 10. maja 2018 na delovnem mestu bibliotekarja zaposlen bibliotekar Miha Mali, ki je nadomeščal samostojno bibliotekarko Polono Koželj med porodniško odsotnostjo. V obdobju od konca avgusta do začetka decembra je bil dostop do knjižnice in knjižnega gradiva zaradi obnovitvenih del popolnoma onemogočen. Vse to je močno vplivalo na dinamiko in obseg dela. V knjižnici je bilo tako manj dejavnosti kakor tudi manj obiskovalcev in uporabnikov knjižničnega gradiva. V obdobju nemotenega delovanja sta pri bibliotekarskem strokovnem delu in pri referenčnem delu z uporabniki knjižnice pomagala višji kustos in bibliotekar Anton Arko ter upokojena bibliotekarka Tatjana Hojan, ki v muzeju deluje kot prostovoljka. Na projektu vpisovanja starega knjižničnega fonda v sistem Cobiss je delo nadaljevala zunanja sodelavka, upokojena višja knjižničarka Darja Tavčar.

Vsakodnevno delo v knjižnici je bilo v prvi vrsti vezano na zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva notranjim in zunanjim uporabnikom. Novo knjižnično gradivo je bilo pridobljeno z nakupi, darovi in zamenjavami s sorodnimi ustanovami. Z na novo pridobljenim gradivom knjižnica gradi lastno specializirano knjižnično zbirko, skrbi za posebno specializirano zbirko učbenikov ter zbirko šolskih literarnih glasil. Gradivo je bilo vedno najprej popisano, pregledano po knjižnih evidencah (lokalna baza Cobib in AIK) in nato umeščeno v posamezno zbirko. Nerazporejeno gradivo je bilo popisano in shranjeno za odvoz v depo Zalog. Zaposleni v muzejski knjižnici so skrbeli za zadovoljstvo uporabnikov z ažurno in kvalitetno referenčno dejavnostjo ter z vrednotenjem in posredovanjem specializiranih podatkov. Neposredno delo z uporabniki je obsegalo svetovanje in posredovanje podatkov po e-pošti in po telefonu oz. v neposrednem pogovoru, pripravo in pospravljanje gradiva, fotokopiranje in digitalno preslikovanje knjižničnega gradiva za uporabnike. Knjižnica je sodelovala tudi v medknjižnični izposoji in zagotavljala obvezne izvode muzejskih izdaj. Bibliotekarja sta sproti vodila statistiko knjižnice za leto 2018. Tako kot vsako leto je bila tudi v letu 2018 v mesecu marcu statistika posredovana Centru za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Bibliotekar Miha Mali je do odhoda (10. maja 2018) v sistem Cobiss vpisal 105 enot na novo pridobljenih serijskih publikacij, 98 na novo pridobljenih monografskih publikacij, 8 člankov bibliografij zaposlenih in v bazi Conor skreiral 18 osebnih imen. Popisal je 118 enot knjižnega gradiva za depo v Zalogu. Bibliotekarka Polona Koželj je decembra, ko je bilo delo v knjižnici spet omogočeno, v sistem Cobiss vpisala 30 na novo pridobljenih serijskih poublikacij, 18 monografij, 13 člankov bibliografij zaposlenih in 16 člankov iz revije Šolska kronika 27/2018, št. 3. V bazi Conor je skreirala 2 osebni imeni. Popisala je 10 darovanih knjižnih enot. Redno je spremljala knjižne ponudbe založb in antikvariatov ter organizirala nakupe in prevzeme gradiva. V ta namen je obiskala Slovenski knjižni sejem (23. novembra 2018) v Cankarjevem domu. 3. decembra 2018 se je udeležila tečaja za katalogizatorje z naslovom *Osnove obdelave gradiva za bibliografije raziskovalcev*, ki je potekal na IZUM-u v Mariboru.

Pregledane publikacije	2018	2017	Indeks
Pregledane monografske publikacije (n. in z. uporabniki)	9216	11.543	0,80
Pregledane serijske publikacije (n. in z. uporabniki)	9823	11.757	0,84

Razlika v številu uporabljenega gradiva v letih 2017 in 2018 je nastala zaradi trimesečnega popolnega zaprtja knjižnice (obnova prostorov SŠM). Gradivo je bilo nedostopno tako za zunanje kot tudi za notranje uporabnike.

Uporabniki knjižničnega gradiva	2018	2017	Indeks
Zunanji uporabniki	31	105	0,30
Notranji uporabniki	9	9	1,00
Vsakodnevni zunanji uporabniki	200	512	0,39
Starejši zunanji uporabniki	178	421	0,42
Mlajši zunanji uporabniki (študenti)	22	91	0,24
Vsakodnevni notranji uporabniki	1620	1620	1,00
Število informacij po telefonu	42	85	0,49
Število informacij po e-pošti	74	84	0,88
Število posnetkov fotokopiranega gradiva	24	955	0,03
Število digitaliziranih posnetkov gradiva	475	950	0,50
Število enot medknjižnične izposoje	4	13	0,30

Na statistiko vseh knjižničnih storitev so bistveno vplivali meseci nedostopnosti knjižničnih prostorov in gradiva. Po pričakovanjih je najmanjši upad pri podajanju informacij po e-pošti, saj se je bibliotekarka kljub posebnim razmeram trudila zadostiti potrebam uporabnikov. Velik delež obiskovalcev knjižnice predstavljajo tudi obiskovalci prireditev, ki pa jih iz že večkrat navedenih razlogov predvsem v drugi polovici leta 2018 ni bilo.

Gradivo specialne knjižnice	2018	2017	Ind.
Število enot knjižničnega gradiva	55.301	55.162	1,00
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z nakupom	120	177	0,68
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z izmenjavo	53	58	0,91
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z darovi	134	736	0,18
Skupaj	307	971	0,32
Število strokovnih delavcev v knjižnici	1	1	1,00
Število zunanjih uporabnikov v knjižnici	200	512	0,39
Dostopnost do elektronskih publikacij	da	da	/
Površina prostorov, ki so namenjeni specialni knjižnici	166 m ²	166 m ²	1,00
Višina sredstev državnega proračuna, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva	2317,72 EUR	2330,17 EUR	0,99

Knjižnica je v letu 2018 z nakupom pridobila 120 enot knjižničnega gradiva, kar je v skladu z letnim delovnim načrtom. Izmenjava publikacij s sorodnimi ustanovami poteka nemoteno in se zadnja leta giblje okoli 50 knjižničnih enot na leto. Število podarjenih knjižnih enot je v letu 2018 občutno manjše, kar lahko pripišemo nedostopnosti muzeja

med obnovo in določenemu številu prevzetih, a še ne evidentiranih darov. Tudi število zunanjih uporabnikov je več kot razpolovljeno, saj je bila knjižnica večji del druge polovice leta nedostopna.

Popis knjižničnega gradiva za depo v Zalogu	2018	2017	Indeks
Odposlani dvojniki v depo Zalog	118	508	0,23

Število dvojnikov, odposlanih v depo, je bilo v letu 2018 manjše zaradi že zgoraj naštetih razlogov (nedostopnost knjižničnih prostorov in gradiva, odsotnost bibliotekarjev) in zaradi izvajanja drugih prioritetenih nalog.

Vpis knjižničnega gradiva v Cobiss	Realizacija 2018	Načrt 2018	Indeks
Novo gradivo	323	800	0,40
Bibliografije zaposlenih	37	30	1,23
Stari knjižni fond	1450	1600	0,90

Vnos novega gradiva v Cobiss je bil v letu 2018 manjši, kot je bil načrtovan, in sicer sorazmerno z možnostjo dela v knjižnici (odsotnost bibliotekarja od maja do septembra ter obnovitvena dela od avgusta do decembra). Bibliografije zaposlenih so bile v večji meri narejene v mesecu decembru, zato ni odstopanj realizacije od načrtov. Tudi zunanja sodelavka višja knjižničarka Darja Tavčar je delo poskušala zgostiti v tistem delu leta, ko je bila knjižnica dostopna.

Vnos starega knjižnega fonda v sistem Cobiss. Zunanja sodelavka Slovenskega šolskega muzeja, višja knjižničarka Darja Tavčar, je tudi leta 2018 v skladu z načrtom v programskem sklopu Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike inventarizirala in vnašala podatke o starejšem knjižničnem gradivu v sistem Cobiss. Obseg opravljenih ur je bil nekoliko nižji od predvidenega finančnega načrta za leto 2018, ob tem pa je zunanja sodelavka več ur dela opravila kot prostovoljka brezplačno. Ker sta za vnos na novo pridobljenega gradiva poskrbela bibliotekarja, najprej Miha Mali, za njim pa Polona Koželj, se je zunanja sodelavka skoraj v celoti posvetila staremu knjižnemu fondu. Vnos gradiva iz starega fonda je obsegal gradivo od inventarne številke od 23.163 do 24.522, kar sicer predstavlja 1360 enot. Zaradi prevzemanja starih inventarnih števil in signatur pa to pomeni, da je bilo v Cobiss dejansko vnesenih 1377 monografskih publikacij. Med publikacijami, ki so bile vpisane v letu 2018, jih približno 590 v Sloveniji hrani le knjižnica Slovenskega šolskega muzeja. Nekatere so prava rariteta. Ena od teh je izšla leta 1583,* druga pa leta 1661.** Pet jih je bilo natisnjenih v 18. stoletju, 183 pa jih datira v 19. stoletje. Pisane so v glavnem v nemščini, latinščini in stari grščini. Čez 332 publikacij je iz 20. stoletja, 68 pa iz 21. stoletja. Večinoma so učbeniki, prozna dela, poezija v nemškem in slovenskem jeziku ter nekaj del v latinščini. V starogrškem jeziku je bilo vpisanih 42 publikacij. V glavnem so bila starogrška književna dela ter učbeniki (Homer, Platon, Demostenes, Sofokles ...). Veliko teh publikacij je tiskanih v stari grščini in nemščini. Publikacije, ki so izšle pred letom 1820, se štejejo za arhivsko gradivo. Takšnih je bilo okrog 20, od katerih jih 12 hrani samo knjižnica SŠM. V glavnem gre za klasično književnost in učbenike.

Kataložna zapisa najstarejših knjig, ki sta bili v letu 2018 vpisani v sistem Cobiss in sta sestavni del knjižnega fonda specialne knjižnice Slovenskega šolskega muzeja.

* **TERENTIUS Afer, Publius, 193/183–159 pr. n. š.**

Les six comédies de Térence, très excellent poète comique, avec les fleurs, phrases, sentences et manières de parler très excellentes dudit auteur mises en la fin de chacune scene : le tout latin et françois correspondant l'un à l'autre, en faveur des jeunes enfans désireux de la pureté et intelligence de la langue latine. – A Paris : Claude Micard, 1583. - [28], 365 str. ; 13 cm
Besedilo v dveh stolpcih: levo lat, desno prevod v fra.

** **OVIDIUS Naso, Publius P. Ovidii Nasonis De Ponto. Libri quatuor : cum interpretatione gallica, et accuratis annotationibus / Auctore M. D. M. A. D. V. - Lutetiae Parisiorum : Apud Ludovicum Billaine, 1661. - [17], 2–167, 2–167, [1], 169–499, [15] str. ; 19 cm.**

Dodana nasl. str. v francoščini: Les quatre livres des Epistres d'Ovide, écrites du lieu de son exil dans la province de Pont. - Prevod in opombe by Michel de Marolles. - Nasl. na vzpor. nasl. str.: Quatre livres des epistres d'Ovide . - Tekst v lat. in prevod v fra. na nasproti strani, dvojna paginacija str. 2–167. - Kazalo.

Pregled vnosov starega knjižnega fonda v sistem Cobiss. Vnos inventarnih številka za staro monografsko gradivo v letu 2018 sega od številke 23.163 do 24.522 in po zaporedju predstavlja 1360 enot. Zaradi prevzemanja starih inventarnih številka in signatur je bilo v sistem Cobiss dejansko vnesenih 1377 monografskih publikacij. Iz obeh preglednic je razvidno, da je bilo v letu 2018 iz starega knjižnega fonda v Cobiss vpisanih 1450 enot knjižničnega gradiva, kar je skoraj 30 odstotkov manj kot v letu 2017.

Gradivo	Kreirano CR+IN	COBIB CY+IN	OCLC CY+IN	Net CY+IN	Inventar IN	Skupaj
Monografske publikacije	324	791	85	36	141	1377
Serijske publikacije	10	32	1	4	26	73
Skupaj	334	823	86	40	167	1450

Vpis starega knjižnega gradiva v Cobiss – primerjava 2018 in 2017

Gradivo	2018	2017	Indeks
Kreirani zapisi	334	599	0,56
Prevzeti zapisi	949	1130	0,84
Inventarizirani zapisi	167	318	0,53
Skupaj	1450	2047	0,71

Prireditve/dogodki v muzejski čitalnici 2018. Muzejska čitalnica je glavni prireditveni prostor muzeja, v katerem so potekali vsi pomembnejši muzejski dogodki. Večjih prireditvev v letu 2018 v muzejski čitalnici ni bilo, ker je bila vsa pozornost in aktivnost muzeja po eni strani usmerjena v pripravo nove stalne razstave, po drugi strani pa čitalniški prostor večji del leta sploh ni bil dostopen. V čitalnici so bili predvsem sestanki zaposlenih in sestanki z izvajalci prenove prostorov in postavitve nove stalne razstave.

Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike

Pri iskanju informacij o posameznih šolah, učiteljih ali učencih se šole in raziskovalci najbolj obračajo na Dokumentacijski center, v katerem so podatki o šolski preteklosti najbolj zgoščeni, najdljivi in hitro posredovani. Viri, iz katerih se zbira vedenje o določenih vsebinah šolske preteklosti, so nastali kot dokumentarno gradivo pri delovanju

posameznih šol (letna poročila šol), učiteljskih organizacij (učiteljski koledarčki, statistike, zasedba učiteljskih delovnih mest) ali so jih zaposleni in njihovi predhodniki v muzeju zbrali in uredili za priročno uporabo (registri šol, mape šol, kartoteke učiteljev etc.) Hitra informacija za raznovrstne projekte, zlasti po šolah, je v današnjem času še posebej pomembna. Vrednost muzeja in njegovega delovanja se zadnje čase kaže posebej v posredovanju informacij in svetovanju in se od zunaj neposredno ne vidi. Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec se je v letu 2018 posvetila posredovanju informacij in svetovanju, organizirala pa je nadaljevanje digitalizacije evidenc ter dokumentarnega gradiva o delovanju šol. Digitalizacija šolskih map je v letu 2018 obsegala gradivo srednjih šol gimnazij, iz katerih je med uporabniki več zanimanja.

Fototeka

Kustosinja Mateja Ribarič je v sistemu Cobiss evidentirala in inventarizirala muzejske predmete, fotografije in razglednice s šolsko tematiko, ki sestavljajo ogrodje fototeke. O fototečnem gradivu je uporabnikom (šolam) posredovala iskane informacije (OŠ Senovo, šolski vrtovi) in več digitalnih posnetkov (ŠO Brezovica, OŠ Pivka, šolski vrtovi). Prevezla je podarjeno gradivo Umetnostne galerije Maribor. Najpomembnejša in vsebinsko najbogatejša je podaritev albuma fotografij 8.b razreda 1. državne gimnazije v Ljubljani (realna gimnazija, realka), ki je maturo opravljal konec šol. leta 1952/53. Poleg fotografij je v albumu veliko ilustracij, ki predstavljajo življenje razreda med šolskim letom. Iz predhodnega leta se je nadaljevalo digitaliziranje starih fotografij in starih razglednic. Kakor pri digitalizaciji šolskih map je digitalizacijo opravil zunanji sodelavec Marjan Javoršek. Zaradi prenove in preureditve prostorov za stalno razstavo se je večji del fototečnega gradiva iz nekdanjega kabineta kustosinje ob sprejemnici preselil v depojski prostor sobe št. 12, kustosinja pa se je z delom gradiva preselila v kabinet v sobi št. 14.

Arhivska zbirka

Zaradi prenove stalne razstave in preureditve muzejskih prostorov ter vzpostavitve dodatnega kabineta je bilo treba večji del gradiva arhivske zbirke iz depojskih prostorov v sobi št. 13 preseliti na podest knjižničnega depoja. Selitev arhivskega gradiva v knjižnični depo je po izvedbeni strani vodil in ob tehnični pomoči študentskega servisa organiziral samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec, ki je koordiniral tudi dela pri vzpostavitvi novega kabineta, v katerega se je pozneje preselil z dokumentacijo o muzejskih predmetih. Pri selitvi večjega dela arhivskega gradiva je sodeloval kustos arhivske zbirke dr. Branko Šuštar, ki je poskrbel, da je bilo gradivo preneseno v pravem zaporedju in da je tako urejeno tudi na novih depojskih regalih na novi lokaciji v knjižničnem depoju. Junija je bilo postopoma preseljeno starejše arhivsko gradivo učiteljskih društev Zaveza 1,2 tm in Udruženja učiteljskih društev (UJU) 3,8 tm, arhivski fascikli fonda šolski spisi 1-394 ter okoli 12 tm večjih privatnih fondov (Čopič, Svetina, Sušnik, Dobrila). Preseljeno je tudi gradivo Učiteljskega pevskega zbora (UPZ) Emil Adamič, Društva upokojenih pedagoških delavcev Slovenije (DUPDS) in študentskega Društva Slovencev v Beogradu. Prav tako so bili na novo lokacijo v knjižnični depo prestavljeni Šolski listi (1,5 tm večjega formata), ki so digitalizirani in dostopni na spletni strani Sistory. Kustos je posredoval informacije zainteresiranim uporabnikom tako o gradivu arhivske zbirke kot tudi o zgodovini šolstva in posebej o digitaliziranem gradivu šolstva na portalu Sistory in Dlib.

Konservatorsko-restavratorska delavnica

Muzejska konservatorsko-restavratorska delavnica je ob polnem razumevanju vodstva Srednje šole tehniških strok Šiška v Ljubljani tudi v letu 2018 delovala v prostorih nekdanje delavnice litostrojske poklicne šole na Litostrojski cesti 54. Pretežni del svojih

delovnih nalog in večino delovnega časa je v muzejski delavnici opravil samostojni restavratorsko-konservatorski tehnik Franci Kadivec. Njegove glavne strokovne naloge so bile: restavriranje, konserviranje in izdelava replik muzejskih predmetov ter priprava predmetov za izposajo. Na matični muzejski lokaciji na Plečnikovem trgu 1 in v dislociranem depoju Zavoda RS za blagovne rezerve v Zalogu je opravljal tudi druge delovne in strokovne naloge, kot so preventivno čiščenje muzejskih predmetov, urejanje in spremljanje vlage, temperature in mikroklimе, varovanje predmetov pred škodljivci: glodalci, insekti, bakterijami in plesnimi, urejanje predmetov in njihove hrambe, pomoč pri inventarizaciji in popisih muzejskih predmetov, pri izposoji predmetov šolam, pri pripravi predmetov za razstave in stare učne ure. Ob delu na terenu, kjer je pomagal pri evidentiranju in prevozu muzejskih predmetov, je v matični stavbi muzeja skrbel za požarno in delovno varnost, za prevzem predmetov ter za lastno strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje. Sodeloval je pri odstranitvi in prevozu gostujoče razstave o šolskem vrtu iz Krškega, pri prevozu in prevzemu gradiva ga. Pavlovec iz MIZŠ. Izpeljal je prevoz telovadne opreme (4. aprila) ter fizikalnih predmetov (4. maja) iz OŠ Simona Jenka Smlednik v depo v Zalog, selitev arhivskega gradiva iz sobe št. 13 v knjižnični depo (maja in junija), prevoz muzejskih predmetov in gradiva iz muzejske matične stavbe v depo v Zalog in prevoz predmetov iz delavnice v depo Zalog. Prav tako je izpeljal prevoz podarjenih predmetov iz OŠ Deskle in POŠ Mekinje (šolski harmonij) ter pomagal pri prevzemu in prevozu raznovrstnih predmetov iz muzeja v depo v Zalog v sklopu priprave obnove predmetov in nove postavitve stalne razstave. Sodeloval je tudi pri izposoji večjih muzejskih predmetov iz depoja v Zalogu neposredno posameznim šolam in organizacijam. Čiščenje in preureditev depojskih prostorov je pod vodstvom samostojnega konservatorsko-restavratorskega tehnika izvedel čistilni servis Sijaj d.o.o. Za arhiviranje in hrambo raznovrstnega muzejskega gradiva so bile pri Ordis d.o.o. nabavljene tudi arhivske škatle v treh različnih dimenzijah: 50 škatel (38 x 27 x 10 cm), 200 škatel (41,5 x 29,5 x 10 cm) in 90 škatel (47 x 31 x 10 cm).

Muzejska pedagogika

Pedagoško-andragoška usmerjenost muzeja je vse bolj prepoznana po izvajanju projekta starih učnih ur. Vtkana je v opravljanje redne dejavnosti in javne službe na področju kulturne dediščine šolstva. Obsežna gradbena dela pri pripravi nove stalne razstave so v drugi polovici leta med vsemi muzejskimi dejavnostmi še najmanj prizadela pedagoško dejavnost. Ker je bil obseg pedagoškega programa kljub težavam izpeljan v skoraj polni meri, je prav izvajanje starih učnih ur največ prispevalo k ohranitvi visoke ravni obiska na letni ravni. V danih razmerah je bilo ob uspešni izpeljavi obnove razstavnih prostorov prav neprekinjeno izvajanje pedagoškega programa drugi največji uspeh delovanja muzeja v letu 2018. Z aktivnimi metodami muzejskega dela je muzej naredil tudi korak k tesnejšemu stiku z obiskovalci in njihovimi pričakovanji. Zlasti stare učne ure so postale utečen način predstavljanja šolske preteklosti, brez česar si delovanje muzeja ni mogoče več predstavljati. Bolj kot za spremembe in dopolnitve, s katerimi je muzej na podlagi evalvacij programa vseskozi sledil tako muzejski stroki kot tudi potrebam okolja, je bilo treba skrbeti za organizacijo same izpeljave programa. Vloga in pomen pedagoške dejavnosti, ki je z razvejanostjo in obsegom izvajanja programov v muzeju zavzela izjemno mesto in je nosilec razvoja ter pospeševalec novih projektov, sta za delovanje muzeja postali izjemno pomembni tudi v razvojnem smislu. Pedagoški dejavnosti je bila zato namenjena primerno večja pozornost, v skrb za njeno nemoteno delovanje in razvoj pa so tako ali drugače vključeni tako vsi zaposleni kot tudi največji del zunanjih sodelavcev, ki so navkljub oviram zelo uspešno opravljali svoje delo. Večino prejetih sredstev iz dejavno-

Učna ura telovadba v SŠM, 10. maja 2018 (hrani SŠM, fototeka, foto Urška Boljkovac)

sti je muzej namenil prav za izvajanje in nadaljnji razvoj pedagoških programov. Jeseni ob začetku šolskega leta je izšla vsakoletna promocijska brošura muzeja Pedagoški programi v šolskem letu 2018/2019, v kateri je pedagoška dejavnost muzeja na privlačen način predstavljena celovito. Namenjena je bila za promocijo muzejske pedagogike zgodovine šolstva med osnovnimi in srednjimi šolami ter na muzejsko sejmskih prireditvah.

Muzejska sprejemnica. Glede na pomen, ki ga ima pedagoška dejavnost za delovanje muzeja, je delo na sprejemnici šolskega muzeja za izvajanje pedagoških programov izredno pomembno in daje poseben ton tudi drugemu muzejskemu delu. Zelo tesno je povezana zlasti z delovanjem muzejske trgovine. Njeno celokupno vlogo za delovanje muzeja zato podajamo na drugem mestu. Za izvajanje pedagoškega programa pa je na sprejemnici pomembna zlasti koordinacija obiskov, sprejemanje prijav šolskih in drugih organiziranih skupin, usklajevanje terminov in razpored dela vodičev ter animatorjev učnih ur. Za opravljanje del na muzejski sprejemnici sta bili vedno zelo pomembni kreativnost in obvladovanje več različnih področij dela, med katerimi je poleg sposobnosti organizacije izstopala sposobnost za vodenje obiskovalcev po razstavah v slovenskem in angleškem jeziku ter izvajanja starih učnih ur in druge pedagoške dejavnosti.

Nova koordinatorica na sprejemnici. Mateja Pušnik je delo na sprejemnici prevzela v najbolj kritičnem obdobju delovanja muzeja. V začetku junija je bil obisk v muzeju najbolj intenziven, hkrati pa se je začela selitev sprejemnice v tajništvo, prav tako pa so se kmalu začela gradbena dela, zaradi katerih je bilo delo na sprejemnici čez celo drugo polovico leta najbolj prizadeto. Ker je imela že pozitivne izkušnje iz vodenja po razstavah in izvajanja učnih ur, se je v novih razmerah bolje znašla. Poleg sprejemanja prijav šolskih in drugih organiziranih skupin ter posameznikov, usklajevanja urnika obiskov, organiziranja vodičev in animatorjev je izvajala več različnih vsebin starih učnih ur: Lepopis, Računstvo

Učna ura Antična Emona v SŠM, 3. maja 2018 (hrani SŠM, fototeka, foto Urška Boljkovac)

in Stara šola za najmlajše. Opravljala je vodenje obiskovalcev po stalni in občasni razstavi, na različne načine sodelovala pri izvajanju muzejskih delavnic med šolskim letom, med počitnicami in ob posebnih priložnostih: izdelava pustnih mask ob dnevu odprtih vrat in delavnica lepopisja v tednu vseživljenjskega učenja na Tržnici znanj v Medvodah. Stare učne ure je izvajala tudi zunaj matične stavbe v muzejski zbirki v Hrastniku, muzejske delavnice pa na Znanstivalu sredi Ljubljane. Sodelovala je pri organizaciji in izvedbi muzejskega programa za Poletno muzejsko noč in Ta veseli dan kulture v muzejski matični stavbi. Pripravila je slikovno gradivo, ki je vodičem po začetku gradbenih del služilo kot nadomestilo za predstavitev nedostopnega prvega dela stalne razstave. Pri izvajanju starih učnih ur je skrbela tudi za popravilo in pranje oblačil za obiskovalce.

Stare učne ure. Obisk starih učnih ur se je povečal, kot se je povečalo število njihovih izvedb. Največji uspeh muzeja je, da je program učnih ur potekal tudi v obdobju najhujših gradbenih del pri obnovi muzejskih prostorov. Stare učne ure so bile edini pedagoško-andragoški projekt, ki se je izvajal čez celo leto. Spet se je izkazalo, da so stare učne ure nosilni steber delovanja muzeja. Večjih sprememb tako v njihovi vsebini kot tudi v izvedbi ni bilo. Prilagoditev programa za najmlajše obiskovalce s Staro šolo za najmlajše se je pokazala za zelo ustrezno in uspešno. Stare učne ure Lepopisa v muzejski zbirki Zasavskega muzeja Trbovlje v Hrastniku so bile izvedene v prvi polovici leta na ravni prejšnjih let. Več učnih ur je bilo izpeljanih ob dnevih odprtih vrat. Izvajalci starih učnih ur so bili predhodno po navadi tudi muzejski vodiči, ki so si v pedagoško-andragoškem delu v muzeju z leti pridobili največ strokovnega znanja in izkušenj. V izjemnih primerih sta učne ure izvedla tudi višji kustos Anton Arko in samostojna bibliotekarka Polona Koželj, ki sta bila svoj čas tudi muzejska vodiča in animatorja učnih ur. V pedagoško-andragoškem programu muzeja je bilo na izbiro 12 različnih vsebin starih učnih ur. Na novo se je pripravljala učna ura Higiena.

Animatorji starih učnih ur 2018

- Taja J. Gubenšek: Lepo vedenje, Prirodopis: Domača mačka, Higiena, Cesarska pesem;
- Maja Hakl Saje: Ročna dela, Lepopis, UU za tujce, Lepo vedenje, Stara šola za najmlajše;
- Polona Koželj: Ročna dela in Lepopis, od septembra 2018;
- Anton Arko: Nedeljska šola, Vodnikova šola;
- Matej Hrastar: Fizika, Nedeljska šola, Vodnikova šola, Telovadba, Stara šola za najmlajše;
- Matej Prevc: UU v antični Emoni, UU za tujce, Stara šola za najmlajše, Telovadba;
- Mateja Pušnik: Lepopis, Stara šola za najmlajše, Računstvo;
- Grega Vauhnik: Nedeljska šola, Stara šola za najmlajše;
- Miha Zupanc Kovač: Nedeljska šola, UU v antični Emoni.

Novi animatorji starih učnih ur v letu 2018

- 12. 1. 2018: Taja J. Gubenšek, poskusna učna ura Higiena;
- 6. 2. 2018: Grega Vauhnik in Miha Zupanc Kovač, poskusna učna ura Nedeljska šola;
- 17. 4. 2018: Miha Zupanc Kovač, poskusna Učna ura v antični Emoni.

Med animatorje starih učnih ur sta bila sprejeta Miha Zupanc Kovač, študent Akademije za glasbo, in Gregor Vauhnik, študent Pravne fakultete, ki sta 6. februarja 2018 uspešno opravila poskusno učno uro Nedeljska šola, 17. aprila 2018 pa tudi Učno uro iz antične Emone. Zaradi odhoda starejših animatorjev sta bili obe prej omenjeni učni uri brez izvajalcev in je bila prav zanj največja potreba po zapolnitvi nastale vrzeli.

Muzejske delavnice. Muzejskih delavnic v letu 2018 tako kot leto prej, zlasti v rednem programu, ni bilo veliko, ker je bilo zanimanje obiskovalcev usmerjeno predvsem v program starih učnih ur. Muzej je zato izvedbe delavnic uvrstil v pedagoško-andragoške programe ob dnevih odprtih vrat, vzgojno-izobraževalnih in sejemskih prireditvah zunaj matične stavbe muzeja ter ob drugih pedagoško-andragoških projektih, ki so potekali v muzeju, kot npr. v programu za zimske počitnice. Ob dnevih odprtih vrat sta se uveljavili muzejski delavnici: Izdelovanje šolskih zvončkov in Izdelovanje ptičjih hišic pod vodstvom zunanjega sodelavca Marjana Javorška. Ob gostovanju razstave o šolskem vrtu v Postojni je bila izpeljana delavnica Mandala – zahvala zemlji, na medvoški Tržnici znanj pa v tednu vseživljenjskega učenja delavnica lepopisanja. Z drugimi delavnicami iz stalnega pedagoškega programa je muzej sodeloval v projektih z drugimi organizacijami. Na Znanstivalu oz. na prireditvah za promocijo znanosti so bili tako predstavljeni fizikalni poskusi. Vodenje posameznih delavnic so opravili animatorji starih učnih ur in avtorji oz. kustosi posameznih razstav, ob katerih so delavnice nastale.

Vodenje po razstavah. Vodstva po stalni razstavi Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja in po občasni oz. tematski razstavi so v prvi polovici leta potekala po izdelanem pedagoškem programu. Zaradi gradbenih del so bili v drugi polovici leta za razstavno dejavnost neuporabni prostori v spodnjem hodniku, kjer je bil do takrat postavljen prvi del stalne razstave, v razstavni sobi in v muzejski avli, kjer sta bili prej občasni razstavi Izobraževalne poti pri Slovanih in Lingua Latina. Ker se je osnovni program obiska za šolske skupine ohranil tudi med obnovo prostorov za postavitev nove stalne razstave, se je v zgornjem hodniku poleg muzejske postavitve drugega dela stalne razstave s priročnim slikovnim gradivom predstavila tudi starejša šolska preteklost. Muzejski vodiči so vodenje in razlago slikovnih predlog znali uspešno prilagoditi različnim starostnim skupinam obiskovalcev in spreminjenim razmeram v muzeju. Novih razstav v muzeju v letu 2018 seveda ni bilo.

Muzejski vodiči. Zaradi gradbenih del v najbolj prehodnih predelih muzeja je bilo njihovo delo v drugi polovici leta zelo oteženo. Na precej omejenem prostoru so se trudili predhodno najavljenim šolskim skupinam predstaviti celotno šolsko preteklost in jih pripravili na aktivno sodelovanje na starih učnih urah. Poleg vodenja v slovenskem jeziku je bilo več potreb tudi za vodenje in razlago v angleškem jeziku, v katerem potekajo tudi učne ure za tujce. Individualnih vodstev je bilo malo, še največ s tujci med poletnimi počitnicami. Naloge muzejskih vodičev so v letu 2018 večinoma opravljali isti vodiči kot leto prej: Matej Prevc, Matej Hrastar, Klara Keršič, Mia Hočevar, Hana Čosić, Neža Vrtovec, Anja Bregar, Meta Košir, Grega Vauhnik in Mateja Pušnik. Za posebne skupine obiskovalcev in po potrebi so delo vodičev izvajali tudi muzejski kustosi, med njimi zlasti kustos Anton Arko in bibliotekarka Polona Koželj. Mag. Marjetka Balkovec Debevec je muzejske zbirke in razstave predstavila študentom. Izboru novih vodičev ni bilo. Animator starih učnih ur Grega Vauhnik je preizkus za opravljanje nalog vodiča opravil naknadno 7. decembra 2018.

Srečanja in delo z vodiči in animatorji učnih ur. Delovno srečanje z vodiči in animatorji starih učnih ur, na katerem so bila obravnavana vsa zadevna vprašanja pedagoško-andragoškega programa, je bilo 20. junija 2018, ko se je s koncem šolskega leta v muzeju končalo obdobje najbolj intenzivnih obiskov, in 19. decembra 2018, ko je bil po obnovitvenih gradbenih delih znova vzpostavljen dostop v prireditveni prostor čitalnice. Posebna strokovna srečanja novih vodičev in animatorjev starih učnih ur z zunanjim sodelavcem, lutkovnim umetnikom, igralcem in animatorjem Branetom Vižintinom, ki je tudi predavatelj na ljubljanski AGRFT, so bila 12., 13. in 17. aprila 2018. Nastop v njegovi navzočnosti in pogovor z njim o tehnikah in načelih vodenja obiskovalcev po muzeju ter o nastopanju v vlogah animatorjev učnih ur sta bila pogoj za vse, ki so želeli še naprej opravljati pedagoško delo v muzeju. Zelo koristnih opozoril in nasvetov priznanega umetnika so se udeležili: Hana Čosić, Taja J. Gubenšek, Mia Hočevar, Meta Košir, Grega Vauhnik, Miha Zupanc Kovač, Neža Vrtovec, Anja Bregar, Klara Keršič in Anja Bregar. Na srečanjih novih vodičev in animatorjev učnih ur z igralcem Branetom Vižintinom, pri nadaljnjih izobraževanjih vodičev, pri poskusnih izvedbah starih učnih ur, pri pripravi oblačil in obutev za učne ure ter pri preizkusih za nove vodiče je vseskozi sodelovala tudi mag. Marjetka Balkovec Debevec.

Gradiva in materiali za izvedbo starih učnih ur. Animatorji starih učnih ur so pri izvajanju starih učnih ur uporabljali učiteljske obleke in druge učiteljske predmete od prej. Novih nakupov učiteljskih oblek v letu 2018 ni bilo, pač pa so bile skupaj z oblačilnimi dodatki za obiskovalce (brezrokavniki, predpasniki) večkrat na leto v pranju. Za uporabo na Učni uri v antični Emoni je samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec pripravil 45 obnovljenih voščenih tablic za pisanje s stilusom. Drugih učnih pripomočkov, razen učnih listov, ni primanjkovalo. Natisnjenih je bilo dvakrat po tri tisoč izvodov učnih listov za pouk lepopisa, tri tisoč izvodov za pouk v Nedeljski šoli, tisoč izvodov za pouk prirodopisa in tisoč izvodov za pouk lepega vedenja.

Muzejska trgovina in delovanje sprejemnice

Muzejska trgovina je neposredno povezana z delovanjem muzejske sprejemnice, ki je vezni člen pri organizaciji in izvajanju pedagoško-andragoške dejavnosti muzeja. Od delovanja sprejemnice je še močno odvisen tudi obisk muzeja, ki je bil v prvi polovici leta 2018 sploh najboljši do zdaj, ob koncu leta pa je navkljub gradbenim delom in omejenemu dostopu obdržal izjemno visoko raven. Zaradi preurejanja prostora za sprejemnico in muzejsko trgovino se je delovanje sprejemnice konec avgusta prestavilo v tajništvo, medtem

ko je bilo treba delovanje muzejske trgovine zaradi nastalih razmer v drugi polovici leta začasno prekiniti. Za delovanje muzeja je delo na sprejemnici izjemno pomembno, saj zajema tako organizacijo prijav obiska kot tudi vodičev in animatorjev starih učnih ur, izvajanje starih učnih ur, vodstvo po stalni in občasni razstavah, izvajanje muzejskih delavnic med šolskim letom in med počitnicami ter ob posebnih priložnostih, popis prejetega gradiva, izdelavo statistike, vodenje baze obiska v muzeju od 2004 in sodelovanje pri organizaciji in izvedbi muzejskih prireditev (Dnevi odprtih vrat, odprtje razstav itd.).

Za vodenje sprejemnice navkljub njenemu izjemnemu pomenu muzej še vedno ne more pridobiti sistemiziranega delovnega mesta. Od začetka leta 2018 do 1. junija 2018 jo je vodila zunanja sodelavka Maja Hakl Saje. V pomoč sta ji bili muzejski vodički Mateja Pušnik in Klara Keršič, v tajništvu pa je njeno delo ves čas spremljala poslovna sekretarka Ksenija Guzej. Po odhodu Maje Hakl Saje na sistemizirano delovno mesto v Službo za premično dediščino pri Narodnem muzeju Slovenije je vodenje sprejemnice in muzejske trgovine prevzela Mateja Pušnik. Občasno sta jo nadomeščali in ji pomagali Klara Keršič in Anja Bregar. Vse sodelavke na sprejemnici so poleg koordiniranja obiskov in drugih organizacijskih nalog opravljale vodstva po muzeju, izvajale stare učne ure in opravljale še vrsto drugih pedagoško-andragoških nalog muzeja. Muzejska trgovina je obiskovalcem v prvi vrsti omogočala nakup replik muzejskih predmetov. V prodajni ponudbi je bilo največ šolskih pripomočkov, drugi prodajni artikli pa smiselno dopolnjujejo ponudbo šolske dediščine. V muzejski trgovini so bile na voljo tudi muzejske publikacije, med katerimi je več izvodov Šolske kronike v prosti prodaji, razstavnih katalogov in drugih publikacij ter tiskov s področja zgodovine šolstva in vzgoje. S prodajo replik muzejskih predmetov (spominkov) muzej izvaja tudi tržno dejavnost, ki je povsem v funkciji javne službe in služi predvsem kot njeno dopolnilo.

Čeprav muzejska trgovina v drugi polovici leta 2018 večinoma ni delovala, je bila prodaja replik muzejskih predmetov v primerjavi s predhodnim letom dokaj uspešna. Od konca avgusta 2018 je zaradi prenove muzejskih prostorov delovala v okrnjenem obsegu. Delo je bilo omejeno na prodajo vstopnic, revije Šolske kronike, koledarjev ter posameznih artiklov po predhodnem dogovoru. Prvič je bila v prodajni ponudbi družabna igra Spomin SŠM, ki je bila izdelana v 300 izvodih. Za prodajo so bili na novo nabavljeni še naslednji prodajni artikli: črnilo Vivapen – 300 kosov, nalivno pero Vivapen – 90 kosov, nalivno pero Noj d.o.o. – 13 kosov, obesek za ključce Sova (Urška Sotler) – 40 kosov, knjižna kazalka (Urška Sotler) – 20 kosov, notesnik Sovica (Mediatis d.o.o.) – 200 kosov, USB ključki (Mediatis d.o.o.) – 100 kosov, magneti (Raora d.o.o.) – 220 kosov, kartice in vizitke (Raora d.o.o.) 500 + 200 kosov, peresnice (ZUDV Dornava) – 100 kosov. Poleg replik muzejskih predmetov in spominkov so bile za prodajo v muzejsko trgovino prevzete tudi nove muzejske publikacije: Koledar 2019 – 1500 kosov, Šolska kronika 27/2018, št. 1–2 – 650 kosov in Šolska kronika 27/2018, št. 3 – 650 kosov.

Najbolj priljubljeni prodajni artikli med replikami muzejskih predmetov v letu 2018 so bili: pero v peresniku s 413 prodanimi primerki, črnilo s 300 prodanimi primerki, šolska tablica s 278 prodanimi primerki, notesnik Sovica s 198 prodanimi primerki, kemični svinčnik s 177 prodanimi primerki in magnet Abeceda s 157 prodanimi primerki.

V primerjavi z letom 2017 se je prodaja večine artiklov povečala. Zmanjšala se je predvsem prodaja artiklov, ki niso bili na voljo ali niso bili na voljo ves čas: svinčnik, lesena peresnica, roler pisalo, Ring pen. Zmanjšala se je tudi prodaja zvezkov A5. Opazno je veliko povečanje prodaje cenovno lažje dostopnih artiklov, kot so kemični svinčnik, magnet Abeceda, svinčnik z radirko. Prodanih je bilo nekaj katalogov preteklih razstav, vendar je bila prodaja v primerjavi z letom 2017 slabša, saj ni izšel noben nov katalog. Med drugimi muzejskimi publikacijami imajo že vrsto let precej visoko in stabilno prodajo Lepopisne vaje (samostojno in v kompletu), katerih prodaja se je v 2018 še povečala. Dobra je ostala prodaja artiklov, ki so bili v prodajo vključeni leta 2017.

Tabela: Prosta prodaja replik muzejskih predmetov in tiskov

REPLIKE MUZEJSKIH PREDMETOV	2018	2017	Indeks
Šolska tablica – majhna	278	226	123
Šolska tablica – velika	1	/	/
Pero – kovinsko z lesenim držalom	413	269	153
Ring-Pen	6	16	37
Vrtavka	57	24	237
Svinčnik	/	9	/
Svinčnik z radirko	64	16	400
Lesena peresnica	1	9	11
Magnet Abeceda	157	86	183
Magnet Spomin pridnosti	26	17	153
Magnet Slovenski šolski muzej	50	40	125
Leseno nalivno pero	21	7	300
Notesnik Sovica	198	201	98
Notesnik SŠM	7	53	13
Radirka	29	5	580
Šilček	12	5	240
Črnilo	300	187	160
Barvice (v svinčniku)	18	21	86
Barvice (v peresnici)	35	4	875
Voščenske	22	10	220
Obesek za ključe	14	18	78
Ovratni trak	6	10	60
Zvezek A5 črtni	54	110	49
Mali pisalni komplet	1	5	20
Veliki pisalni komplet	6	4	150
Lepopisni komplet (Lepopisne vaje, držalo s peresom, črnilo)	42	16	262
Nalivno pero Vivapen	88	65	135
Kemični svinčnik	177	71	249
Pisalo Roler Transparent	/	37	/
Plakat Abeceda	2	2	100
Knjižna kazalka	9	1	900
Didaktična igra Spomin: Pripovedi rastlin	25	45	56
Črnilni vložek za Ring pen	3	/	/
Sova – obesek za ključe	26	53	49
Sova – knjižna kazalka	12	21	57
Didaktična igra Spomin SŠM	3	/	/
KOLENDARJI SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA MUZEJA			
Koledar 2019	141	/	/
Koledar 2018	18	352	/

	2018	2017	Indeks
KATALOGI RAZSTAV			
Šolstvo na Slovenskem I. (1988)	/	1	/
Šolstvo na Slovenskem II. (1999) – razprodano	/	/	/
Šolstvo na Slovenskem III. (2002)	/	1	/
Šolstvo na Slovenskem (Vovko, Ciperle)	2	3	67
Pišem, torej sem! (Ljubič, 2013)	1	2	50
Hiše učenosti na Slovenskem na starih razglednicah (Ribarič, 2006)	1	/	/
Zgodbe šolskih zvezkov (Šuštar, 2011)	2	/	/
Učilnica v naravi (Ribarič, 2014)	2	5	40
Katalog Dostopno in plemenito (Gruden, Okoliš 2016)	3	/	/
Šolske stavbe na Slovenskem v objemu stoletja (Velkovrh-Koželj, 2016)	1	30	3
Katalog Dostopno in plemenito (Gruden, Okoliš, 2016)	3	66	4
Vzgojni zavodi (Ciperle, Skalar, 1987)	/	1	/
Šolska spričevala (Ciperle, 1991)	/	1	/
ŠOLSKA KRONIKA – REVIJA ZA ZGODOVINO ŠOLSTVA IN VZGOJE			
ŠK 2014/3	1	1	/
ŠK 2015/3	/	1	/
ŠK 2016/1–2	/	3	/
ŠK 2016/3	/	1	/
ŠK 2017/1–2	2	142	/
ŠK 2017/3	2	141	/
ŠK 2018/1–2	139	/	/
ŠK 2018/3	139	/	/
DRUGE KNJIGE / PUBLIKACIJE MUZEJA			
Lepopisne vaje (Žižič, 2010)	25	16	156,3
Obleka v šoli (Balkovec Debevec, 2014)	2	2	100,0
Zgodovina šolstva na Slovenskem (Okoliš, 2009)	/	6	/
The History of Education in Slovenia (Okoliš, 2008)	1	1	100,0
Osnovna šola na Slovenskem 1869–1969 (1970)	/	1	/

Muzejske publikacije in tiski

Predstavitve muzejske znanstveno-strokovne revije Šolske kronika in drugih muzejskih tiskov za leto 2017 zaradi priprave nove stalne razstave ni bilo. V muzejski čitalnici je bila 12. aprila 2018 samo seja uredniškega odbora Šolske kronike, na kateri je bil sprejet program revije za letnik 2018. V uredniškem odboru revije poleg uglednih zunanjih strokovnjakov s področja zgodovine šolstva in pedagogike z različnimi nalogami sodelujejo tudi vsi zaposleni. Vse tri redne številke 26. letnika revije v dveh zvezkih je predstavil

urednik Anton Arko. Z recenzijami člankov pri izhajanju revije sodeluje večina zunanjih in notranjih članov uredniškega odbora. Notranji člani so uredniku pomagali tudi s korekturami besedil pred tiskom.

Publikacije muzeja 2018

1. Slovenski šolski muzej, Pedagoški programi v šolskem letu 2018/2019, Publikacija muzeja (brošura) št. 136, september 2018 (urednica Ksenija Guzej)
2. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2018, 27/LL, 248 str., oktober 2018, (urednik Anton Arko)
3. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 3/2018, 26/LL, 248 str., december 2018 (urednik Anton Arko)
4. Koledar 2019, Učne ure naših babic in dedkov – 20 let, Publikacija muzeja (koledar) št. 137, december 2018 (urednica Ksenija Guzej)

Šolska kronika/Izmenjava strokovne literature

Naročnino na muzejsko revijo Šolska kronika so v letu 2018 objavili trije dosedanja naročniki. Na revijo je po novem naročeno 139 naročnikov. Muzej ima predvsem z revijo Šolska kronika razvejano izmenjavo strokovne literature z muzeji, knjižnicami in arhivi po Sloveniji, nekoliko manj tudi v tujini. Za izmenjavo s tujino je bila posodobljena baza naslovov in izdelan dopis institucijam za izmenjavo Šolske kronike v tujini. Tajništvo muzeja zagotavlja razpošiljanje revije naročnikom in članom uredniškega odbora neposredno iz tiskarne. Za indeksacijo revije Šolska kronika v bazo Scopus je bila opravljena intenzivna e-korespondenca, posledično so bile opravljene dopolnitve za revijo na spletni strani. Vsebine obeh zvezkov revije Šolska kronika so bile redno dodane na muzejsko domačo spletno stran tudi v angleški verziji. Preurediti je bilo treba tudi vsebine starejših izvodov revije. Obvezni izvodi so bili dostavljeni tudi v NUK v Službo za pridobivanje knjižničnega gradiva. Muzej je za razpošiljanje izvodov revije v izmenjavo po pošti nabavil 500 kosov Roto ovojev (Jampak d.o.o.).

Letaki, brošure, zgibanke, katalogi, vabila – promocijski material muzeja:

- Nacionalni muzeji Slovenije, razstava 12. slovenskih državnih muzejev, 18. 5. 2018, 1 plakat/pano (finančna soudeležba),
- Teden odprtih vrat muzejev in galerij, Mesec Kulture ŠOU v Ljubljani, 6.–12. 3. 2018, ŠOU in Skupnost muzejev Slovenije, letak, banner, e-vabilo,
- Simpozij Šola in muzeji, Educa Izobraževanje, 23.–24. 3. 2018, vabilo, program,
- Kulturni bazar, 5. 4. 2018, SMS, e-katalog, vabilo,
- Mednarodni muzejski dan, 18. 5. 2017, MK, FB banner, e-vabilo, e-plakat, e-letak,
- 11. Mednarodni festival Igraj se z mano, 23. 5. 2018, e-katalog,
- Znanstival, 1.–3. 6. 2018, plakat, e-vabilo, kartice, časopis,
- Poletna muzejska noč, 16. 6. 2018, letak, nalepke, katalog, plakat, TV oglas (f. soudeležba),
- Katalog ob gostujoči razstavi Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri, Notranjski muzej Postojna, 27. 9. 2018, vabilo, knjižna kazalka,
- KAM? Mesečni program Turizma Ljubljana, brošura, e-brošura,
- Katalog ponudbe Kulturno - Umetnostne vzgoje za šolsko leto 2018/2019, SMS, e-katalog, <http://kulturnibazar.cd-cc.si/page/Ustanova.aspx?IdU=220>

- Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah 2016–2018, SMS, e-katalog <http://www.pedagoskiprogrami.si/>,
- Napovednik, užitek prostega časa, šestkrat, januar-februar 2018, marec-april 2018, maj-junij 2018, julij-avgust 2018, september-oktober 2018, november-december 2018, plačana objava,
- Ambasade in konzulati v Sloveniji, Ljubljana, zemljevid, enkrat, januar 2018,
- POI – Points of interest Ljubljana, 12. izdaja, zemljevid, dvakrat, pomlad, jesen 2018,
- InYourPocket, mestni vodič, trikrat, december–februar 2018, marec–april 2018, maj–julij 2018, plačana promocija,
- Funtrip City Guide, Scan & Discover, Ljubljana, zemljevid, enkrat, november 2018.

Udeležba na izobraževanjih, seminarjih, delavnicah:

- Sestanek pedagoške sekcije, MGLC, 19. 1. 2018,
- Srečanje uporabnikov Galisa, Semantika, Muzej narodne osvoboditve Maribor, 27. 3. 2018,
- Izpostavitve kulturnih institucij, Korak do kulture, TAM - TAM, Turizem Ljubljana, 24. 4. 2018,
- Izobraževanje Šolski pravni servis - Splošna uredba o varstvu osebnih podatkov, Zavod za slepo in slabovidno mladino, 14. 5. 2018,
- Izobraževanje elektronski marketing, Mestni muzej Ljubljana, 15. 10. 2018 in 22. 10. 2018,
- Sestanek sekcije za izobraževanje in komuniciranje, Narodna galerija, 16. 10. 2017.

Spletne ankete in vprašalniki, raziskave:

- Napovednik zaposlovanja, Zavod za zaposlovanje, 20. 4. 2018 (K. Guzej),
- Anketna raziskava na temo hiperpovezanih muzejev, Skupnost muzejev Slovenije, 4. 5. 2018 (zaposleni),
- Elektronsko anketiranje v zvezi z Načrti integritete v Republiki Sloveniji, Fakultete za varnostne vede v Ljubljani, 20. 5. 2018 (Marko Ljubič),
- Sodelovanje med šolami in muzeji, Katarina Stanovnik, 25. 5. 2018 (K. Guzej),
- Ocenjevanje uporabnosti, FERI, UM, Urška Lah, 6. 6. 2018 (K. Guzej),
- Raziskava o aplikaciji za ponudnike turističnih storitev, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Žiga Vučko, 8. 10. 2018 (K. Guzej),
- Raziskava o uporabi družbenih omrežjih v slovenskih muzejih, 12. 12. 2018 (K. Guzej).

Statistika obiska v muzeju

Čeprav se je število obiskovalcev Slovenskega šolskega muzeja v letu 2018 v primerjavi s predhodnim letom nekoliko zmanjšalo, je navkljub obsežnim gradbenim delom v drugi polovici leta ohranilo visoko raven obiska več zadnjih let. Število vseh obiskovalcev je manjše za 242 oseb, kar predstavlja padec obiska za 1,4 odstotka. Obisk ni glavno merilo uspešnosti, saj je odvisen od številnih dejavnikov, je pa nazoren kazalnik prizadevanja muzeja za izpolnjevanje raznovrstnih muzejskih dejavnosti in je najbolj merljiv. Z ozirom na načrtovanje v LDN, je nad pričakovanji in pozitivno vpliva na zadovoljstvo zaposlenih in na poslovanje muzeja. Pozitiven vpliv na obisk in na prepoznavnost muzeja imajo dnevi odprtih vrat. Stabilen obisk na visoki ravni zelo ugodno vpliva na načrtovanje pedagoško-andragoških programov v prihodnje. Bolj kot v končnem seštevku so nihanja večja po posameznih mesecih in obdobjih leta. V obeh poletnih mesecih je bilo spet občutno manj obiskovalcev, med njimi je bilo tudi več tujcev. Obisk v prvi polovici leta je bil

v primerjavi z letom 2017 občutno večji, v drugi polovici občutno manjši. Največji obisk je bil v mesecu maju in juniju, zelo skromen pa ob obeh poletnih mesecih še septembra in decembra. Poleg sprememb v šolskem koledarju na obisk muzeja močneje vpliva obisk ob dnevih odprtih vrat in obisk razstav ter drugih muzejskih projektov, ki pa jih v letu 2018 zaradi gradbenih del in priprave nove stalne razstave ni bilo.

Tabela: Obisk muzeja 2018 po mesecih, glede na starost obiskovalcev, in primerjava z letom 2017

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC	Skupaj
Vrtec	0	63	0	0	1	41	0	0	0	0	0	9	114
OŠ	865	1389	1373	1359	2444	1909	6	8	450	1294	1127	550	12.774
SŠ	22	17	132	15	113	21	0	0	84	26	14	22	466
Študenti	17	33	76	3	96	21	4	2	0	48	15	83	398
Odrasli	128	849	266	214	301	507	57	90	86	157	117	161	2933
2018	1032	2351	1847	1591	2955	2499	67	100	620	1525	1273	825	16.685
2017	794	2858	1653	1276	2369	2441	67	90	916	1833	1335	1295	16.927
INDEX	130	82	112	125	125	102	100	111	68	83	95	64	98,6

Učenci osnovnih šol predstavljajo 76,6 odstotka vseh obiskovalcev. Njihov delež v starostni strukturi je daleč največji. Kot ciljni skupini jim muzej namenja največ pozornosti. Delež drugih starostnih skupin, razen odraslih (17,6 odstotka), je bil v strukturi celotnega obiska izrazito manjši.

Tabela: Primerjava števila obiskovalcev v letu 2018 in 2017
a) Po starostnih skupinah obiskovalcev

	Predšolski	Osnovnošolci	Srednješolci	Študenti	Odrasli	Skupaj
2018	114	12.774	466	398	2933	16.685
2017	148	12.240	476	552	3511	16.927
Indeks	77,0	104,4	97,9	72,1	83,5	98,6

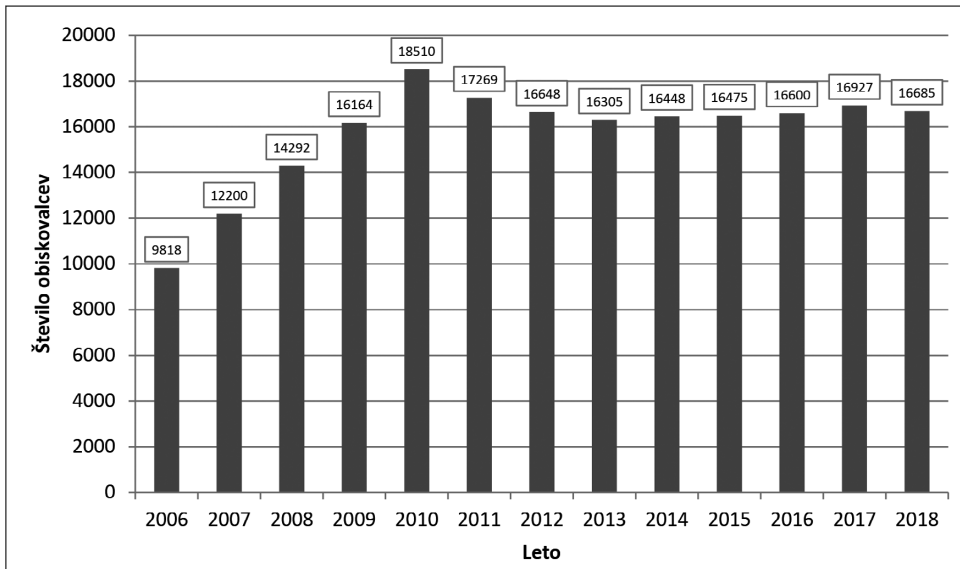
Število osnovnošolcev, ki so že tako najpogostejši obiskovalci muzeja, se je v primerjavi z letom 2017 še povečalo, prav tako tudi njihov delež v strukturi obiska. Število obiskovalcev v vseh drugih starostnih skupinah se je zmanjšalo. Občutno se je zmanjšalo predvsem število študentov, nekoliko manj tudi odraslih, kar vse je več kot očitno povezano z gradbenimi deli in nedostopnostjo muzeja čez večji del leta.

b) Po namenu

	Razstave posebej	Učne ure posebej	Razstave in učne ure	Prireditve	Knjižnica	Obisk SKUPAJ
2018	10.445	14.056	14.442	2.064	179	16.685
2017	11.250	13.479	14.052	2.455	420	16.927
indeks	92,8	104,3	102,8	84,1	42,7	98,6

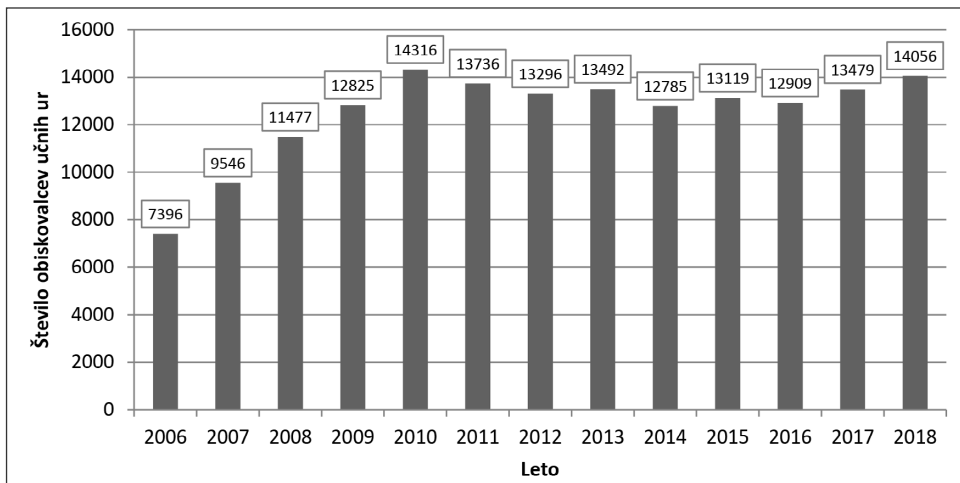
Zaznati je povečanje števila obiskovalcev na starih učnih urah, kar pomeni, da se je zanimanje zanje še povečalo. Na drugi strani je očiten padec števila obiskovalcev na muzejskih prireditvah in v knjižnici. Ob dejstvu, da je bil muzej večji del leta za obiskovalce nedostopen, je treba ugotoviti, da med letom tudi ni bilo prireditev, ki so se jih v prejšnjih letih zlasti odrasli radi udeleževali.

Graf: Obisk muzeja v obdobju 2006–2018

Skozi daljše časovno obdobje moremo ugotoviti, da je obisk muzeja v zadnjih letih konstanten in da med leti ni bistvenih odstopanj. Po nekajletnem zaporednem naraščanju je obisk po letu 2013 prvič nekoliko upadel. Razlogi za padec, ki se je zgodil v drugi polovici leta, so bili zgoraj že pojasnjeni. Obisk muzeja v prvi polovici leta po drugi strani vzbuja pričakovanje, da bo s postavitvijo nove stalne razstave in z izboljšanjem razmer za muzejsko delo z obiskovalci mogoče doseči tudi višjo raven obiska v prihodnosti. Velik uspeh muzeja v letu 2018 je predvsem v tem, da mu je navkljub težkim razmeram za delovanje sploh uspelo zadržati obisk na tako visoki ravni. Še bolj kakor prejšnja leta se je leta 2018 pokazalo, da so glavni razlogi za obisk muzeja stare učne ure, vse manj pa tudi razstave.

Graf: Obisk učnih ur v obdobju 2006–2018

V nasprotju z obiskom muzeja v celoti se je obisk starih učnih ur v primerjavi z dve-ma preteklima letoma drugič zapored povečal. Prvič po letu 2010 je število obiskovalcev starih učnih ur preseгло 14.000 udeležencev. Povečanje obiska pri učnih urah in večji delež učnih ur v strukturi obiska muzeja jasno kaže, zakaj obiskovalci prihajajo in obiskujejo šolski muzej.

Tabela: Učne ure 2018 (po izd. vstopnicah – brez prireditev in gostovanj) in primerjava z letom 2017

Učna ura	Izv. 2017	Izv. 2018	Obisk 2017	Obisk 2018	O/UU 2017	O/UU 2018
Lepopis, 1930	231	186	5817	5150	25,2	27,7
Nedeljska šola, 1865	129	95	3378	2390	26,2	25,2
Lepo vedenje, 1907	86	86	2182	2151	25,4	25,0
Stara šola za najmlajše, 1900	19	71	445	1695	23,4	23,9
Učna ura v antični Emoni, 1. stol.	12	19	279	441	23,3	23,2
Računstvo, 1905	13	19	294	518	22,6	27,3
Vodnikova šola, 1810	10	19	195	443	19,5	23,3
Fizika, 1900	12	18	316	402	26,3	22,3
Prirodopis, 1907	9	13	152	361	16,9	27,8
Učna ura za tujce, 1906	6	7	126	155	21,0	22,2
Ročna dela, 1926	12	6	295	143	24,6	23,8
Telovadba, 1932	0	6	0	186	0	31
Cesarska pesem, 1901	0	1	0	21	0	21
Učne ure skupaj	539	546	13.479	14.056	25,0	25,7

Število izvedenih starih učnih ur je v letu 2018 večje kot leta 2017. Poleg števila izvedb se je v tem obdobju povečalo tudi število udeležencev na posamezni učni uri in število ponudb različnih vsebin učnih ur. Število izvedb Lepopisa, ki je že vrsto let najbolj obiskana učna ura, se je precej zmanjšalo na račun drugih programov. Zelo opazno se je povečalo število izvedb Stare šole za najmlajše (vrtec in 1. triada OŠ), ki je v pedagoškem programu od sredine leta 2017. Zelo verjetno je s tem povezan upad števila obiskovalcev na Nedeljski šoli, ki je bila do tedaj ednina namenjena tej starostni skupini.

Tabela: Delavnice 2018 (po izd. vstopnicah brez prireditev in gostovanj) in primerjava z letom 2017

Delavnice	Izvedbe 2017	Izv. 2018	Obisk 2017	Obisk 2018	O/D 2017	O/D 2018
Zvončki	0	1	0	4	0	4
Sumerska delavnica	1	1	17	13	17,0	13,0
Izdelovanje ptičjih hišic	1	0	6	0	6,0	0
Delavnice skupaj	2	2	23	17	11,5	8,5

Ob postavitvah občasnih razstav v preteklih letih je nastala vrsta muzejskih delavnic, ki so še vedno v muzejskem pedagoškem programu (Lepopisje, Rimska delavnica, Vezenje, Lutkovna igrice, Likovne delavnice, Svet antike, Zeliščni spomin, Mandala – zahvala Zemlji), vendar zanje med obiskovalci ni bilo zanimanja. Večina želi doživeti eno od

vsebin starih učnih ur. Pogosteje so muzejske delavnice na programu prireditve ob dnevih odprtih vrat ali v sklopu projektov z drugimi ustanovami.

Tabela: **Regionalni izvor osnovnošolskih skupin 2017**

Regija	Obisk šol 2017	Obisk šol 2018	Vse šole v regiji*	Delež šol iz regije 2018	Delež šol v muzeju '18
OSREDNJSLOVENSKA	75	73	93	78,5 %	35,6 %
GORENJSKA	25	24	34	70,6 %	11,7 %
SAVINJSKA	27	24	56	42,9 %	11,7 %
PODRAVSKA	20	18	78	23,1 %	8,8 %
GORIŠKA	12	18	28	64,3 %	8,8 %
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	14	15	36	41,7 %	7,3 %
POMURSKA	11	8	38	21,1 %	3,9 %
SPODNJEPOSAVSKA	6	7	24	29,2 %	3,4 %
OBALNO-KRAŠKA	8	7	24	29,2 %	3,4 %
PRIMORSKO-NOTRANJSKA	5	5	16	31,3 %	2,4 %
KOROŠKA	3	5	17	29,4 %	2,4 %
ZASAVSKA	1	1	10	10,0 %	0,5 %
SKUPAJ	207	205	454	40,9 %	100,0 %

*Seznam vseh osnovnih šol v Sloveniji za šolsko leto 2018/2019 je vzet s spletne strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. V tabelo ni vključen seznam osnovnih šol za učence s posebnimi potrebami.

Med obiskovalci starih učnih ur vseskozi prevladujejo osnovnošolci. Obiskujejo jih učenci iz vse Slovenije, pokritost po regijah pa je zelo različna. Na obisk vpliva več dejavnikov, med njimi tudi oddaljenost šol od muzeja. Največ šol prihaja iz Osrednjeslovenske regije, ki ima poleg največjega deleža šol v muzeju tudi največjo pokritost v regiji. Po pokritosti šol v regiji sta v ospredju še Gorenjska in Goriška, po deležu šol v muzeju pa Gorenjska in Savinjska. Učne ure za šole v Zasavski regiji potekajo v muzejski zbirki v Hrastniku. Število šol iz te regije zato v tem pregledu ne odraža pravega stanja. Med posebnimi osnovnošolskimi skupinami, ki so obiskale Slovenski šolski muzej, je treba omeniti tudi šolsko skupino otrok iz Evropske šole Ljubljana ter iz mednarodne šole IES (International School) Ljubljana.

Osnovnošolske skupine z območij zunaj RS. Starih učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju so se udeležile tudi šolske skupine iz treh osnovnih šol v slovenskem zamejstvu v Italiji: Večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom v Doberdolu, Večstopenjske šola Opčine (OŠ Pinko Tomažič in OŠ K. D. Kajuh) in Večstopenjska šola Dolina (OŠ Fran Venturini v Boljuncu in Borštu). Iz Republike Hrvaške so muzej obiskali zaposleni na OŠ Vrbovec, ki so si zaželeli izkušnje stare učne ure.

Srednješolske skupine. Srednješolskih skupin je bilo v muzeju neprimerno manj kot osnovnošolskih. V primerjavi s predhodnim letom 2017 je število srednješolcev ostalo na isti ravni. Pedagoški program s starimi učnimi urami so v muzeju izkusile šolske skupine iz naslednjih srednješolskih centrov in srednjih šol: Šolski center Velenje, Šolski center Krško Sevnica, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana, Ekonomska šola Murska Sobota, Ekonomska šola Ljubljana, III. gimnazija Maribor, Gimnazija Celje – Center in Srednja trgovska šola Ljubljana.

Višje in visoke šole ter fakultete. Število študentov se je v muzeju, glede na leto 2017, precej zmanjšalo. Starih učnih ur in drugih pedagoško-andragoških programov so se že po uveljavljeni praksi udeležili študenti s Pedagoške fakulteta Univerze v Ljubljani: smer socialna pedagogika, biologija, kemija in gospodinjstvo ter razredni pouk. S Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani so prišli: Oddelek za geografijo, Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Oddelek za zgodovino in Oddelek za klasično filologijo. Muzejskih pedagoško-andragoških programov v Slovenskem šolskem muzeju so se organizirano udeležili še študenti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, BIC – Biotehniškega izobraževalnega centra Ljubljana, Fakultete za matematiko in fiziko, Biotehniške fakultete in Fakultete za socialno delo. Na podlagi izkušenj, opažanj in proučevanja pri doživljanju in odzivih skupin študentov, ki jih že več let z različnih fakultet spremlja na starih učnih urah, je izr. prof. andragogike na Filozofski fakulteti dr. Monika Govekar-Okoliš v letu 2018 objavila tri izvirna znanstvena dela: 1. Effectiveness of school lessons from the past as living forms of museum education for university students. Museum management and curatorship, ISSN 1872-9185, 2018, vol. 33, no. 4, str. 382–397; 2. School lessons from the past for future teachers in the school museum. Napredak : časopis za pedagojsku teoriju i praksu, ISSN 1330-0059, 2018, vol. 159, br. 4, str. 433–450 in 3. Educational role and activities of the Slovenian school museum : views, experiences and suggestions of university students concerning school lessons from the past in the years from 2014 to 2018. Šolska kronika : zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje, ISSN 1318-6728, 2018, [Letn.] 27, [št.] 3, str. 165–186, ilustr.

Otroški vrtci. Z uvedbo prilagojene učne ure Stara šola za najmlajše se je pojavilo več zanimanja za obisk muzeja tudi med vrtci. Februarja in junija je muzej obiskalo več skupin, med drugim več otrok in zaposlenih iz Vrtca Mojca. Ker obisk muzeja za manjše otroke med gradbenimi deli niti malo ni bil primeren, je obisk vrtčevskih otrok v letu 2018 zaostajal za obiskom te starostne skupine v letu 2017.

Druge skupine obiskovalcev. Med skupinami, ki so v letu 2018 prav tako obiskale muzej, je zaradi njihovih posebnosti in raznovrstnosti njihovih dejavnosti umestno, da jih navedemo posebej: Društvo za pomoč odraslim osebam z motnjo avtističnega spektra – Aspergerjev sindrom (ASPI), Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne (IRIS), Center za korekcijo sluha in govora (CKSG) Portorož, Varstveno delovni center Vrhnika-Idrija, Društvo bolnikov z osteoporozo Ljubljana, Univerza za 3. življenjsko obdobje, Javni zavod Cene Štupar – Center za izobraževanje Ljubljana, Sektor za osnovno šolstvo MIZŠ, zaposleni na OŠ Vojnik, izobraževanje za turistične vodnike, Agencija Icar, Sindikat delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije, zaposleni na OŠ Gorenja vas, skupina nekdanjih dijakov ob obletnici mature, zaključena skupina otrok na praznovanju rojstnega dne, zaključene skupine študentov in druge zaključene skupine.

Skupine obiskovalcev iz tujine. Poleg že omenjene skupine zaposlenih na OŠ Vrbovec iz Hrvaške in šolskih skupin iz zamejskih osnovnih šol iz Italije je Slovenski šolski muzej v letu 2018 obiskala tudi šolska skupina iz Višje šole za gospodarske poklice Št. Peter – dvojezične privatne katoliške šole konventa šolskih sester iz Avstrije. Iz tujine so bile še naslednje šole: Theodor-Heuss-Gymnasium iz Nemčije (izmenjava na OŠ Gorje), Isis R. Foresi Portoferraio iz Italije, zaključena skupina kulturnih delavcev iz Madžarske, osnovnošolske skupine na izmenjavi v dveh OŠ v Republiki Sloveniji in tuji študenti na izmenjavi na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Pedagoški programi Slovenskega šolskega muzeja zunaj matične stavbe. Muzej je del pedagoško-andragoških programov, ki so potekali v matični stavbi na Plečnikovem trgu 1, v projektih z drugimi ustanovami in organizacijami izvedel tudi drugod. Zlasti s šolami je bilo tovrstnega sodelovanja v primerjavi s prejšnjimi leti zaradi že znanih

razlogov precej manj. Muzej je andragoškp-pedagoške programe v letu 2018 izvedel predvsem na uveljavljenih in že tradicionalnih prireditvah in na gostovanjih. Sodelavci muzeja so na njih izvedli 16 pedagoških nastopov. Največji delež predstavljajo gostovanja z učno uro Lepopisa v Muzejski zbirki v Hrastniku. Za promocijo muzeja je pomembna zlasti udeležba na množično obiskanem Znanstivalu, ki vsako leto poteka v središču Ljubljane in pritegne ogromno število ljudi. Slovenski šolski muzej na njem sodeluje že peto leto.

Tabela: Vzgojno-izobraževalne prireditve zunaj matične stavbe

Kraj/prireditev	Dejavnost	Datum	Izv.	Ude.
Muzejska zbirka Hrastnik	UU/Lepopis	marec–junij 2018	9	304
Medvode/Tržnica znanj	D/Lepopisna delavnica	16. 5. 2018	1	20
Park zvezda LJ/Igraj se z mano	D/Zeliščni spomin	23. 5. 2018	1	44
Stritarjeva ul. LJ/Znanstival	D/Fizikalni eksperimenti	2. –3. 6. 2018	2	1305
Foer. vrt LJ/Noč raziskovalcev	UU/UU iz antične Emone	28. 9. 2018	1	14
Notranjski muzej PO/ob razstavi	D/Zeliščni spomin	25. 10. 2018	1	14
Notranjski muzej PO/ob razstavi	D/Mandala	6. 12. 2018	1	11
Skupaj	UU/D	jan–dec 2018	16	1712

Stare učne ure v Muzejski zbirki Hrastnik 2018. Tako po številu opravljenih starih učnih ur kot tudi po številu udeležencev je med projekti muzeja zunaj matične stavbe podobno kot prejšnja leta izstopal projekt izvajanja starih učnih ur lepopisa v prostorih Muzejske zbirke Hrastnik. Za izvedbo pedagoškega programa za zasavske osnovne šole v Hrastniku je bil tudi v letu 2018 dosežen dogovor z Zasavskim muzejem Trbovlje. Ločeno po posameznih dnevih je bilo izvedenih 9 učnih ur, na katerih so aktivno sodelovali 304 učenci. V primerjavi s predhodnim letom je bila izvedena ena učna ura manj, posledično pa je bilo zaradi tega med udeleženci učnih ur tudi nekaj manj učencev. Starih učnih ur v Hrastniku so se udeležile šolske skupine iz 4 od 7 osnovnih šol zasavske regije in iz ene šole iz savinjske regije. Učne ure sta izvedli Maja Hakl Saje in Mateja Pušnik.

Obisk razstav v letu 2018. Poleg aktivne udeležbe na starih učnih urah so ogledi stalne in občasne razstav temeljne sestavine organiziranega oz. vodnega muzejskega programa za skupine obiskovalcev. Ogledi razstav se dopolnjujejo z izbranimi vsebinami učnih ur. Na razstavah se obiskovalci na starosti primeren način seznanijo z glavnimi dogodki iz šolske in pedagoške preteklosti, z udeležbo na učni uri pa šolo iz preteklosti, tako učne vsebine kot tudi vzgojne in učne metode, doživijo neposredno kot lastno izkušnjo.

V prvi polovici leta 2018 si je bilo mogoče ogledati stalno razstavo Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja v neokrnjeni obliki v spodnjem in zgornjem hodniku in občasne razstave: Šolske stavbe v objemu stoletja na vhodnem stopnišču, Lingua latina v muzejski avli in Poti izobraževanja pri Slovanih v razstavni sobi. Z izpraznitvijo in pripravo prostorov za obnovo ter z začetkom gradbenih del je za razstavne namene v drugi polovici leta služil le še zgornji hodnik, v katerem je predstavljena šolska preteklost v 20. stoletju. Z izbranimi slikovnimi prilogami iz prvega dela stalne razstave so vodiči v tem prostoru dopolnjevali predstavitev zgodovine šolstva za organizirane šolske skupine, ki so se v drugi polovici leta udeležile polnega pedagoškega programa.

Tabela: Obisk razstav v Slovenskem šolskem muzeju 2018

RAZSTAVA	Število obiskovalcev
Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja	10.445
Šolske stavbe na Slovenskem v objemu stoletja *	7236
Lingua latina – razstava o pouku latinščine v javni osnovni šoli *	7236
Poti izobraževanja v slovanskem svetu **	7213

* Občasni razstavi, zaprti ob začetku prenove muzeja avgusta 2018

** Občasna razstava, odprta do konca junija 2018

Razstave na gostovanju. Slovenski šolski muzej je v letu prenove prostorov in priprave na postavitev nove stalne razstave izvedel tudi več gostovanj z občasnimi razstavami kot kdaj prej. Z razstavama Učilnica v naravi: šolski vrt danes, včeraj, jutri in Dostopno in plemenito – razstava ob 200. obletnici ustanovitve prve javne glasbene šole je gostovanja po Sloveniji nadaljeval že iz prejšnjega leta. Razstavo Lingua latina – pouk latinščine v javni osnovni šoli 1958–2015 je kot stalno raztavo prevzela OŠ Prežihov Voranc, ki nadaljuje tradicijo humanističnega izobraževanja, z razstavo Poti izobraževanja pri Slovanih pa je njen glavni koordinator in pobudnik dr. Branko Šuštar gostoval v Bolgariji med njenim predsedovanjem Svetu EU. Slovenski šolski muzej je sodeloval še pri postavitvi razstave državnih muzejev Hiperpovezani muzeji: novi pristopi, novi obiskovalci na Metelkovi in na gostovanjih skupne razstave muzejev, ki hranijo in proučujejo predmete športne dediščine, Umetnost, šport in dediščina.

Dnevi odprtih vrat. Slovenski šolski muzej je s sodelovanjem v promocijskih projektih slovenskih muzejskih združenj tudi v letu 2018 štirikrat na široko odprl muzejska vrata in z brezplačnim vstopom posamičnim obiskovalcem omogočil obisk razstav in aktivno udeležbo na pedagoško-andragoških projektih in učnih urah, ki lahko potekajo samo v skupinah. Z dnevi odprtih vrat se je muzej predstavil občinstvu z vso svojo muzejsko dejavnostjo in programi ter z njimi populariziral zanimanje za šolsko preteklost ter promoviral svojo odprtost do novih metodoloških prijemov muzejskega dela.

Tabela: Dnevi odprtih vrat – primerjava obiska 2018 in 2017

		2018	2017	Indeks
8. februar 2018	Kulturni praznik – Prešernov dan	1448	1492	0,97
18. maj 2018	Mednarodni dan muzejev	96	7	13,7
16. junij 2018	Poletna muzejska noč	374	648	0,58
3. december 2018	Ta veseli dan kulture	60	265	0,23
Skupaj		1978	2412	0,82

Obisk ob dnevih odprtih vrat je v letu 2018 v primerjavi z letom prej občutno upadel. Na kulturni praznik v začetku leta, ko je obisk v muzeju največji, razlika ni bila velika. Ne glede na obisk na mednarodni dan muzejev se je od sredine do konca leta zlasti v primerjavi s predhodnim letom zelo skrčil. Nedvomno se je tudi pri obisku ob dnevih odprtih vrat pokazal vpliv obnovitvenih del, ki se v decembru še niso končala.

Evidenca obiskovalcev 2018. Med obiskovalci prevladujejo domači udeleženci muzejskih programov (državljeni Republike Slovenije), delež tujcev je bil zanemarljiv (2,6 %). Domačih obiskovalcev z izdanimi vstopnicami je bilo 14.003, brez vstopnic pa še 2243 v glavnem uporabnikov knjižnice in drugih muzejskih oddelkov ter obiskovalcev muzeja ob dnevih odprtih vrat. Zanimivo je, da je število tujcev v primerjavi s predhodnim letom

*Prešernov dan v SŠM,
8. februarja 2018
(hrani SŠM, fototeka,
foto Urška Boljkovac)*

enako. Nekoliko presenetljivo je tudi, da je število domačih obiskovalcev z izdanimi vstopnicami večje kot leta 2017. Z ozirom na dogodke med letom, pa je občutno zmanjšanje števila obiskovalcev brez izdanih vstopnic bolj pričakovano. Muzej je v danih okoliščinah, v katerih so hkrati potekala obnovitvena gradbena dela in priprava razstave, zelo uspešno, četudi v nekoliko okrnjeni obliki in obsegu izvedel celoten pedagoško-andragoški program in mu je uspelo ohraniti visoko raven obiska, ki je po posameznih področjih celo boljši kot v preteklem zelo uspešnem letu.

Tabela: Evidenca obiskovalcev 2018 / 2017

Obiskovalci	2018	2017	%
Domači z izdanimi vstopnicami	14.003	13.613	103
Tujci z izdanimi vstopnicami	439	439	100
Brez izdanih vstopnic	2243	2875	78
Skupaj	16.685	16.927	98,6

Promocija in oglaševanje

Z vidika prizadevanja muzeja za povečanje obiska in zanimanja za šolsko preteklost sta oglaševanje in promocija muzejskih dejavnosti v elektronskih medijih za delovanje muzeja zelo pomembni. Objave dogodkov in število obiskov na spletnih straneh in drugih socialnih omrežjih so zato del vsakoletne muzejske statistike. Pomembno je, kako oglaševanje v medijih vpliva na obisk muzeja. Za področje oglaševanja in promocije, ki se je v zadnjih letih z razvojem računalniške tehnologije in interneta izjemno razširila, je – tako kot vrsto zadnjih let – zdaj na delovnem mestu poslovni sekretar skrbela Ksenija Guzej, prof. lik. umetnosti, ki je v svojem delokrogu opravljala še niz drugih strokovno-muzejskih in tajniških nalog.

Na obseg oglaševanja na muzejski domači spletni strani in na socialnih omrežjih so v letu 2018 močno vplivali: omejen dostop v muzej, odstranitev razstavnih postavitev, gradbena dela in povečan obseg tajniških del na delovnem mestu poslovni sekretar zaradi nove stalne razstave.

Tabela: Objave muzejskih dogodkov na svetovnem spletu

Zap. št.	Medij	Število dogodkov 2017	Število dogodkov 2018	Indeks 17/18
1.	Spletna stran SŠM	27	22	0,8
2.	e-pošta	28	GDPR o	/
3.	Zgodovinska lista	28	GDPR o	/
4.	Facebook	252	229	0,9
5.	Facebook – Šolska kronika	21	9	0,4
6.	Facebook – Sovica Zofi	5	4	0,8
7.	Twitter	60	34	0,6
8.	Twitter Culture.si	60	34	0,6
9.	Google+ Profile	27	27	1,0
10.	Google+ Business page	19	27	1,4
11.	Google+ Šolska kronika Brand	12	27	2,2
12.	Google+ Sovica Zofi Brand	27	27	1,0
13.	Google+ Učne ure Brand	7	27	3,9
14.	Museums.si	18	12	0,7
15.	Napovednik PRO	14	11	0,8
16.	Napovednik tiskana izdaja	6	6	1,0
17.	Kam? v Ljubljani	12	6	0,5
20.	LinkedIn	28	12	0,4
21.	Kulturnik	28	27	0,9
22.	Instagram	52	66	1,3
23.	InYourPocket tiskana izdaja	6	6	1,0
	Skupaj	793	613	0,8

Na omenjenih spletnih straneh in omrežjih je bilo v letu 2018 skupaj objavljenih 613 dogodkov, kar v primerjavi z letom 2017 pomeni zmanjšanje za 0,8 odstotka. Oglaševanje dejavnosti muzeja je kot ponavadi potekalo na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja in socialnih omrežjih Instagram, Facebook, Facebook Šolska kronika, Facebook Sovica

Zofi, Twitter, Twitter Culture.si, Google+ profile, Google+ Šolska kronika, Google+ Učne ure, Google+ Sovica Zofi, Google My Business verified, LinkedIn, na spletnih brezplačnih oglaševalskih portalih Napovednik, Kulturnik in Museums.si. Obisk je zaradi prenove stalne razstave (gradbena dela) in posledično manj dogodkov padel.

Muzej je za objavo podatkov poleg navedenih spletnih strani in orodij brezplačno uporabljal še spletne strani na Bizi.si poslovni imenik, Planet Siol.net, Turizem Ljubljana, Najdi.si, TripAdvisor, Trip Advisor Business, EYCA kartica, Google Maps, spletna izdaja POI in portal Kongres.

Plačane objave muzejskih podatkov so bile na: TIS Telefonski imenik RS, na Rume-nih straneh, POI – Point of Interest – zemljevid, Središče d.o.o. – zemljevid Ljubljana Ambassade in konzulati in Google Business Street View, Napovednik PRO spletna in tiska-na izdaja ter spletna in tiskana izdaja InYourPocket Slovenija.

V uredništvu tujih mestnih vodičev Ljubljana InYourPocket je bil muzej tudi v letu 2018 uvrščen na glasovalno listo Best of Ljubljana – Best Cultural in Ljubljana 2018 v štirih kategorijah – Museums, Art Galleries, Commercial Galleries in Theaters.

Poleg števila obiskovalcev se je na muzejski domači spletni strani, Facebookovi stra-ni, Twitterju in na strani Google My Business ter na spletnih straneh drugih socialnih omrežij iz že znanih in večkrat omenjenih razlogov močno zmanjšalo tudi število ogledov. Najbolj občutno prav na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja, kjer sta obseg in fre-kvenca obiska največja. Za več kot dvakrat so se ob domači spletni strani muzeja zmanjšali ogledi vsebin šolskega muzeja tudi na Twitterju. Zmanjšanje ogledov muzejskih vsebin je bilo manjše na Facebooku in še manjše na Google My Business.

Tabela: Ogledi na spletnih straneh

Zp. št.	Medij	Ogledi 2017	Ogledi 2018	Indeks 17/18
1.	Spletna stran: www.solski-muzej.si	673.830	249.124	0,37
2.	Facebook	75.780	45.481	0,60
3.	Twitter	50.736	20.860	0,41
4.	Google My Business	124.007	110.767	0,89

Nabava investicijske opreme

Namenska sredstva za investicijske transfere v višini letne dotacije (16.095,00 EUR), ki jo je muzej v skladu s pogodbo o sofinanciranju z MIZŠ prejel na proračunski postavki za investicije, in manjši del lastnih sredstev, ki so rezultat presežka prihodkov nad odhodki iz prejšnjih let (1253,00 EUR), so bila v večjem deležu porabljena za nakup depojske opreme v Zalogu: podest regal (inv. št. 594) in regalne police (inv. št. 599). Na vhodu v tajništvo so bila vdelana teleskopska avtomatska vrata GU (inv. št. 598). Za učilnico, v kateri potekajo stare učne ure, je bila zaradi neznosne vročine v poletnih mesecih nabavljena klimatska naprava inventer (inv. št. 595), ki je ublažila vročino zaradi zelo razgretih zidov stare stavbe. Za varnejše delovanje muzejske računalniške mreže je bil nabavljen požarni zid Check Point (inv. št. 596). Za večjo varnost zbranih podatkov pa je muzej poskrbel z nakupom shranjevalnega sistema Backup sistem Synology DS-418 disk (inv. št. 597), ki ga je muzej v celoti plačal iz lastnih sredstev. Večji del lastnih sredstev je muzej uporabil tudi pri zamenjavi starih baterij v UPS-aparatih in IKT-omarici z novimi.

Objave o muzeju v medijih/tiskani, radio, TV

1. Marjetka Balkovec Debevec: Predstavitev knjige o učitelju Dragotinu Gregorcu; Dolenjske Toplice, B. Blaić, Dolenjski list, 9. aprila 2018: Učitelj, ravnatelj, kulturnik, sokol in še mnogo več. <http://www.times.si/slovenija/ucitelj-ravnatelj-kulturnik-sokol-in-se-mnogo-vec--obob8917072726a0387271f6175e95032ad4abbd.html>
2. Inga Batur, Coolkidzcooltrips, Raise your hand at the Slovenian School Museum, 13. aprila 2018, spletna objava. <http://coolkidzcooltrips.com/raise-hand-slovenian-school-museum/?fbclid=IwAR39brYgNTYINVAh9q73L4iV9bflCmHTrBh2ypPwCULxgHvbM8VzZnVe48>
3. Živa Čebulj, Gremo v muzej! v: Ljubljana, Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik, XXIII, št. 3, aprila 2018,
4. RTV SLO 1, Oddaja Dobro jutro, novinarka Mojca Mavec, Marjetka B. Debevec, Dober dan: Spomini na maturantski ples, 25. maja 2018, <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dobro-jutro/174541338>,
5. gb, Dnevnik, Kultura, Dolg večer v muzeju, Poletna muzejska noč, 15. junija 2018, str. 32,
6. SŠM, Voščilo ob koncu leta, v: Šolski razgledi, letnik LXIX, št. 12, 15. junija 2018, str. 12,
7. POP TV, Oddaja 24 ur Inšpektor, novinarka Petra Čertanc Mavsar, Marjetka Balkovec Debevec, Šolske počitnice v preteklosti, 2. julija 2018, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/pocitnice-so-pred-vrati-kaj-bo-vas-otrok-pocel-deset-tednov.html>,
8. S. Č., Ko so bile babice in dedki v šoli, Kako je bilo nekoč, v: Delo, Generacija +, 10. julija 2018, str. 12,
9. RTV SLO, Radio Prvi, Oddaja Na današnji dan, novinar Pavle Jakopič, 2. Avgusta, 120 let Slovenskega šolskega muzeja, <https://radioprvi.rtv slo.si/2018/07/na-danasnji-dan-1136/>,
10. RTV SLO, Radio Prvi, Torkov kviz, novinarka Nadia Petauer, Marjetka Balkovec Debevec, Različni datumi začetka pouka po različnih koncih sveta, 1. september ni nujno prvi šolski dan. Razen, če ste v Rusiji, 28. avgusta 2018, Različni datumi začetka pouka po različnih koncih sveta,
10. Irena Račič, Branko Šuštar, Telesno kaznovanje je bilo v šolah praksa še več kot sto let po prepovedi v: Dnevnik, Oglasna priloga, Začetek šole, 30. avgusta 2019, str. 24,
11. RTV SLO, Radio Prvi, jutranji program, novinarka Andreja Gradišar, Marjetka Balkovec Debevec, Stane Okoliš, Mateja Ribarič, Današnji otroci z veseljem klečijo na koruzi, 2. septembra 2018, <https://radioprvi.rtv slo.si/2018/08/danasnji-otroci-z-veseljem-klecijo-na-koruzi/>
12. Mateja A. Hrstar, Marjetka B. Debevec, Kako so vojaški kuščarji postali srednješolski fazani, v Dnevnik, 8. septembra 2018. <https://www.dnevnik.si/1042838913/lokalno/ljubljana/kako-so-vojaski-kuscarji-postali-srednesolski-fazani>,
13. Andreja Žibret Ifko, Marjetka Balkovec Debevec, Časi so bili težki, a če si delal z veseljem, ni bilo hudo, v Delo, Generacija +, 19. septembra 2018, <https://www.delo.si/novice/slovenija/casi-so-bili-tezki-a-ce-si-delal-z-veseljem-ni-bilo-hudo-92664.html>,

14. Andreja Žibret Ifko, Marjetka Balkovec Debevec, Pospešeno so nastajale nove šole, v Delo, Generacija+, 19. septembra 2018, <https://www.delo.si/novice/slovenija/pospeseno-so-nastajale-nove-sole-92938.html>,
15. RTV SLO 1, Oddaja Turbulenca, Nevzgojeni?, novinarka Mojca Perat, Marjetka B. Debevec, Stane Okoliš, Mateja Pušnik, 24. oktobra 2018, <https://4d.rtvsl.si/arhiv/turbulenca/174570997>
16. Youtube, Oddaja 1. oktober, Studio Proteus, Kdor seje, ta žanje: šolski vrtovi na Notranjskem – Odprtje gostujoče razstave o šolskem vrtu v Notranjskem muzeju v Postojni, 27. septembra 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=gZ5CvW XGZyo&feature=share>,
17. Dr. Tanja Pihler, Družinske dogodivščine v muzejih in galerijah, v: Ljubljana, Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik, XXIII, št. 10, decembra 2018

Sklep

Celotni prihodki muzeja za leto 2018 so znašali 614.589 EUR in so za 8,33 % višji kot leta 2017. Iz proračuna je muzej prejel 536.280 EUR sredstev, kar predstavlja 87,26 % sredstev vseh prihodkov leta 2018. Lastni prihodki v znesku 78.309 EUR, pri katerih upoštevamo tudi sredstva ZZDS (1,16 % vseh prihodkov), predstavljajo 12,74 % vseh prihodkov muzeja v letu 2018. Odhodki za leto 2018 znašajo 598.976 EUR in so za 6,73 % višji od odhodkov iz leta 2017. Za bruto osebne dohodke in nadomestila je bilo namenjenih 284.328 EUR (47,47 %), za stroške redne dejavnosti skupaj z redno pedagoško dejavnostjo 192.431 EUR (32,13 %) od tega za redno dejavnost 156.471 EUR (26,13 %) in za redno pedagoško dejavnost 35.960 EUR (6,00 %); za projekte 116.876 EUR (19,51 %), od tega za razstave oz. razstavno dejavnost 81.232 EUR (13,56 %) in za muzejsko trgovino 5341 EUR (0,89 %). Stroški dela v letu 2018 predstavljajo manj kot 50 % vseh stroškov. Za redne investicije v osnovna sredstva je bilo namenjeno 17.349 EUR. Od tega je 16.095 EUR prispevalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, preostalih 1254 EUR pa je iz sredstev presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let. Za investicije v okviru projekta Nova stalna razstava je bilo namenjenih še 206.661 EUR. Razlika med prihodki in odhodki izkazuje pozitiven poslovni izid.

Mag. Stanko Okoliš,
direktor muzeja